

Academia Bârlădeană

Anul XXIII, 4(65), Trimestrul IV, 2016

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

POEM NORDIC

*Voi ieși noaptea-n râpi cu lupii
din toată Norvegia,
din toată Suedia,
din toată Finlanda.
Vreau să văd stelele cu ochi de animal,
să nu le mai gândesc,
să nu le mai întreb,
să-mi pară
galbene săniile la renii de fum...*

*Fluierat de uriașe chimvale,
cu toate coastele galaxiei întoarse la est,
paznic de ură la foametea sorții,
bestie strajă în cumpăna morții
lup de lumină vânătă, sură,
lup hămesit după ură
să-nfulec peninsula tigrului-n fiorduri,
să-mi satur ființa de moarte la norduri
cu galbene săniile la renii de fum...*

*Voi ieși noaptea-n râpi cu lupii
din toată Norvegia,
din toată Suedia,
din toată Finlanda!*

Simion Bogdănescu

Ion Andreescu, *Iarna în pădure*

CUPRINS

• Teodor-Virgiliu ANTONOVICI, <i>Episcopul Iacov Antonovici</i>	3
• Elena POPOIU și C. D. ZELETIN, <i>Romulus Dianu: corespondență</i>	5
• Pamfil ȘEICARU, <i>Figuri din lumea literară: Cezar Petrescu</i>	9
• Simion BOGDĂNESCU - 65:	
C. D. ZELETIN, <i>Scriitorul Simion Bogdănescu</i>	12
Valeriu STANCU, <i>O carte a Tainei - frumusețe și simbol</i>	12
Theodor CODREANU, „Nordul Infinit” al poeziei	13
Petruș ANDREI, <i>Poetul Simion Bogdănescu, „Strămiazănoaptea”</i>	15
Lina CODREANU, <i>Simion Bogdănescu, subsumat cunoașterii creative</i>	16
Mavrea ANDREEVICI, <i>Cela ce lipsește singur glasul seu</i>	16
Zâna TĂMĂȘANU, <i>Un poet atipic: Simion Bogdănescu</i>	17
Dorina STOICA, <i>Cu sfială, despre un mare scriitor contemporan</i>	18
• <i>Poeți ai Academiei Bârlădene în diacronie: Zoe G. FRASIN, Sylvia PAN</i>	19
• Nelu VASILE, <i>România Pitorească. Pe urmele lui Alexandru Vlahuță în Gorj</i>	21
• Emanoil STERESCU, <i>Caragiale, prietenul nostru</i>	24
• Mircea COLOȘENCO, <i>George Bacovia. „Umbra”. 135 de ani de la nașterea poetului: 17 septembrie 1881</i>	25
• Mircea COLOȘENCO, <i>Nicolae Labiș. 60 de ani de la moarte</i>	26
• Theodor CODREANU, <i>Teiul de Aur</i>	27
• Simion BOGDĂNESCU, <i>Interior de „legendă bogdăneșteană”</i>	29
• Elena POPOIU, <i>Teatrul în și pentru școală</i>	30
• Silvia BUDESCU, <i>O clipă de sinceritate și atât...</i>	31
• Paula MATEI, <i>Copacii în picioare mor...</i>	31
• Teodor OANĂ, <i>Pomul de Crăciun</i>	33
• Marian ROTARU, <i>Însemnări (IV)</i>	34

VIATA ACADEMIEI

(octombrie-noiembrie 2016)

Sâmbătă, 1 octombrie 2016, prima reuniune de toamnă 2016, întârziată din motive redacționale, a inclus în program lansarea volumului *Povestiri de la bojdeucă*, de Ioan Onel, de 20 de ani institutor în satul Grăjdeni, aproape de Mânăstirea cu același nume care, după legendă, ar fi avut

Simion Bogdănescu prezintă cartea lui Ioan Onel

ca prim cititor pe domnitorul Petru Rareș. Volumul a fost prezentat și recomandat de către prof. Ioan Puflea, care a făcut și o interesantă incursiune în universul basmului ca gen, al poveștilor și legendelor românești. În cuvântul său, autorul a explicat intenția și titlul cărții, gândită inițial ca un auxiliar didactic, și născută în urma participării sale constante

la manifestările organizate în Țicăul lui Creangă din Iași, la Bojdeuca-Muzeu. Elena Monu a salutat călduros cartea, precum și munca de apostolat a autorului, promițând sprijinul financiar al Academiei Bârlădene pentru un supliment de tiraj. În continuare, poetul Simion Bogdănescu (cum este cunoscut ca scriitor prof. Ioan Puflea) a citit, în avanpremieră, două poezii din volumul său *Strămiazănoaptea*, proaspăt apărut la Cronedit Iași. În finalul reuniunii, Elena Popoiu, responsabilul numărului 3 (64)/2016, a prezentat, selectiv dar cuprinzător, conținutul revistei *Academia Bârlădeană*, cu subliniere pe două dintre subiecte: iminenta editare la București a unei noi cărți de excepție a lui C.D.Zeletin, din care autorul ne-a trimis capitolul I, *Reflecții*, din eseu *La arderea manuscriselor*; și, în viziunea scriitorului Lucian Vasiliu și a prof. univ. Nicolae Crețu, profilul poetului Cezar Ivănescu, care ar fi împlinit în august 75 de ani.

Sâmbătă, 15 octombrie 2016, a doua reuniune de toamnă academică bârlădeană a fost dedicată poeziei. Silvia Budescu și-a prezentat antologia lirică *Pe urma unui timp*, scoasă la Editura Sfera Bârlad, 2016. Au împlinit rolurile de critici literari colegile de catedră ale autoarei, dnele Paula Matei și Stela Blănaru, precum și prof. Gheorghe Clapa. Grație înregistrărilor video, publicul a putut asculta opiniile despre carte ale scriitorului Geo Călugăru și câteva poezii din volum în interpretarea actriței Doina Ghițescu.

Teodor-Virgiliu ANTONOVICI

EPISCOPUL IACOV ANTONOVICI (1856-1931)

Întreaga sa viață și activitate vlădica Iacov și-a consacrat-o poporului pe care l-a slujit cu evlavie, patriotism și multă vrednicie.

În dorința de a-și investi cu generozitate toate posibilitățile personale pentru promovarea binelui general, acest preot a depășit cu mult sfera preocupărilor strict religioase implicându-se activ și profund în viața culturală a urbei pe plan pedagogic, publicistic, prin cercetări arheologice și scrieri istorice, lăsând moștenire generațiilor următoare mărturii valoroase cu privire la trecutul orașului Bârlad, al comunei natale Bogdana, al unor lăcașe de cult sau al altor monumente și locuri încărcate de semnificație istorică din zonă, mărturii peste care, altfel, poate s-ar fi așezat vălul unei uitări definitive.

Citez, în acest sens, munca de două decenii pentru lucrarea „Istoria comunei Bogdana”, prima monografie a unui sat din Moldova, premiată de Academia Română, activitatea îndelungată depusă pentru identificarea, cercetarea, traducerea, interpretarea și publicarea celor 5 volume ale „Documentelor bârlădene”, cele arheologice efectuate la „Cetatea de pământ” de lângă gara din Bârlad, cercetările arheologice de pe valea Floreștilor, ctitoria Muzeului de istorie „Vasile Pârvan” din Bârlad și altele.

Era și un activ colaborator al publicațiilor locale, ce ființau sub egida Academiei Bârlădene, în special al revistei „Făt-Frumos”

condusă de poetul George Tutoveanu, în care mai publicau Emil Gîrleanu, preotul Gheorghe I. Moraru și alții.

Merită subliniate, de asemenea, preocupările și implicarea vlădicăi Iacov în activități social-economice pentru ameliorarea vieții cotidiene a locuitorilor orașului, venind cu idei și fapte concrete în sprijinul autorităților locale. Menționez astfel înființarea pieței din fața bisericii Sf. Ilie din oraș, loc destinat valorificării produselor țăranilor din zonă și, implicit, aprovizionării permanente a populației orașului. Mai târziu, fiind episcop, la cererea locuitorilor dintr-un sat din Basarabia, unde Episcopia Hușilor deținea anumite proprietăți, s-a preocupat de

construirea unei mori de cereale pentru a scuti sătenii respectivi de deplasări anevoioase la mari distanțe. La acestea se pot adăuga lucrările la clădirea Seminarului de la Episcopia Hușilor, fântâna de 40 metri adâncime construită în anul 1927 lângă biserica din Similișoara, comuna Bogdana și altele.

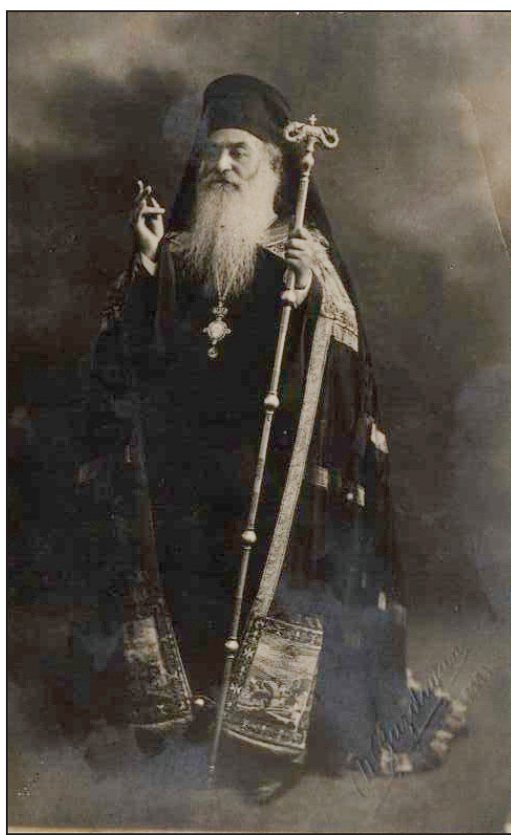
Grija față de situația populației rurale oprite rezultă și din maniera radicală în care le-a făcut dreptate țăranilor din satele lezate de comportamentul abuziv al călugărilor greci ce stăpâneau încă, chiar după reforma lui Cuza, mănăstirea Florești și proprietățile acesteia și continuau să uzeze de metode de constrângere feudale, obligând sătenii să lucreze gratis, să le dea gratuit produse și amenințându-i, în caz de nesupunere, cu pedepse. Vlădica Iacov a sesizat autoritățile în drept, apoi a trimis o echipă de călugări locali să preia mănăstirea și bunurile acesteia. Totodată, împreună cu sătenii, au oprit convoiul de atelaje încărcate cu produse ce urmau a fi expediate în Grecia prin portul Galați, i-au încărcat pe călugării greci într-o căruță și i-au condus, pentru plecare definitivă, până la gara din Bârlad.

Printre eforturile făcute de preotul Ioan Antonovici în binele țării merită amintit și faptul că în timpul războiului din 1916-1918, când mare parte din România era ocupată de armate ostile, și-a pus propria locuință din Bârlad la dispoziția armatei române. Timp îndelungat, în acea casă, ofițeri de

stat major, controlați și orientați periodic de generali ca Alexandru Averescu și Eremia Grigorescu, lucrau în secret la planurile bătăliilor de la Mărășești și Mărăști.

Mai amintesc, între altele, că în aceeași perioadă în casa respectivă preotul Ioan Antonovici a primit vizita tânărului poet basarabean Alexei Mateevici, pe atunci preot militar la Tecuci, venit la Bârlad să-l vadă pe mentorul său, Alexandru Vlașuță. De menționat că imobilul respectiv, situat în Fundătura Nicolae Iorga, există încă, dar se află, din păcate, în stare de degradare.

Părintele Ioan Antonovici s-a implicat și în procesul integrării în viața intelectuală și social-economică a

Episcopul Iacov Antonovici
(18 noiembrie 1856, Similișoara Bogdanei, județul Tutova – 31 decembrie 1931, Huși)

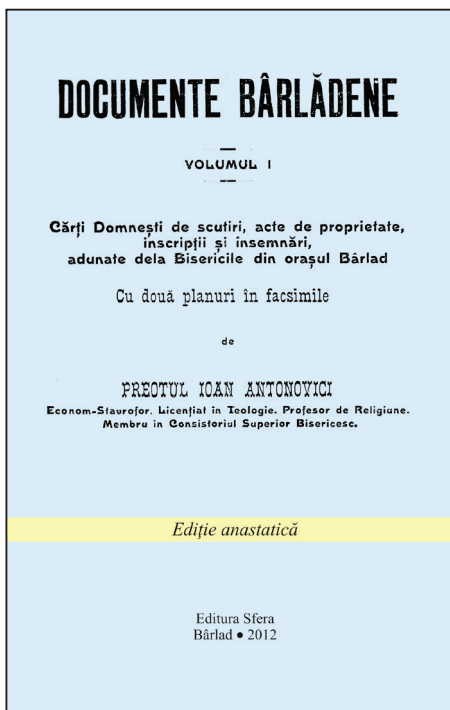
orașului Bârlad a imigranților evrei, între aceștia figurând comercianți, medici, meseriași etc., care, prigoniiți în țări din est sau din vest, căutau un loc pașnic unde să poată munci și trăi.

În semn de respect și recunoștință pentru înțelepciunea, toleranța și sprijinul acordat de preotul Ioan Antonovici, la ceremonia de investire ca protoereu al orașului ce a avut loc la Biserica Domnească, în afara clerului și a unor locuitori ai orașului, au participat și peste 20 de reprezentanți ai acestei etnii, majoritatea negustori.

Părintele I. Antonovici a fost un patriot convins și un naționalist în sensul bun al cuvântului, fără a urî oamenii de altă etnie! Detesta ura, exclusivismul și șovinismul! Știu din familie că, deși ortodox, se afla în relații normale și chiar se vizita cu preotul catolic și cu rabinul din oraș. Adică trăiau în acea atmosferă patriarhală de liniște și toleranță, imortalizată simbolic și atât de frumos de Victor Ion Popa în „Take, Ianke și Cadâr”. Poziția lui binevoitoare față de membrii pașnici și de bună credință ai altor etnii, atitudine în fond creștinească, toți fiind, așa cum el însuși spunea „fiii lui Dumnezeu”, a fost taxată dur de mințile otrăvite ale vremii care, în mod batjocoritor, lansaseră sintagma „Decât rabin la Buhuși, mai bine episcop la Huși”.

Întrucât în calitate de episcop a refuzat să sfințească o biserică unde în locul icoanelor de pe pereți erau pictate zvastici, pe care el le considera semne necreștinești, care promovau ura, manifestările ostile ale acestor descreierați la adresa lui au continuat cu somații și amenințări, inclusiv din partea lui Zelea Codreanu. Într-o zi, prin anul 1930, Corneliu Zelea Codreanu a intrat în incinta Episcopiei Huși, l-a bruscat și lovit pe episcopul deja suferind, și aceasta cu șase luni înainte ca înaltul prelat să plece pe drumul veșniciei.

În ultima parte a vieții, spiritul lui conciliant, capacitatea polarizatoare și abilitatea cu care orienta colectivitățile spre direcții constructive au atras atenția autorităților centrale și a Casei Regale care i-au propus, cu mult înainte de varianta cu patriarhul Miron Cristea, să preia, într-o perioadă de criză generată de veșnicile intrigării politice, funcția

Coperta volumului I din cele cinci ale lucrării „Documente bârlădene” de Iacov Antonovici, tipărită în ediție anastatică de Academia Bârlădeană în anul 2012.

Bustul Episcopului cărturar, lucrare a sculptorului bârlădean Dorinel Filiche

de prim-ministru al țării. A refuzat această propunere din cauza stării sănătății subrezite și, totodată, pentru a-și putea continua diversele activități religioase și științifice pe care simțea obligația morală față de comunitatea locală să le ducă la bun sfârșit.

De mărturii directe privind persoana și comportarea cotidiană a preotului și, ulterior, a episcopului Iacov Antonovici am luat la cunoștință, în special în perioada anilor 1956–1960, când eram elev la Liceul „Codreanu” din Bârlad, de la intelectualii de marcă ai orașului, care-l cunoscuseră personal și îndeaproape.

Amintesc în mod deosebit pe distinsul profesor de limba română Harry Zupperman, etnic evreu, ai cărui părinți, negustori de cereale, locuiau pe aceeași stradă cu părintele Antonovici. Reproduc doar următoarele cuvinte spuse de mai multe ori în fața clasei noastre de regretatul dascăl: „Părintele Antonovici, membru de onoare al Academiei Române, era un învățat și, totodată, un om blând și bun. Venea de la biserică încărcat de pomeni, pe care nu le ducea acasă, ci le împărțea, până să ajungă la familie, la toți săracii și copiii pe care-i întâlnea. De multe ori, dacă mai avea câte ceva în coș, îl golea de tot când ajungea pe strada noastră, unde ne împărțea câte ceva bun atât mie, cât și copiilor cu care mă jucam!”

Aprecieri laudative am citit și în *Amintiri*, cartea lui Șerban Cioculescu, care menționa că, fiind prezent la înmormântarea renumitului profesor Pierre Drouhet, a ascultat cu interes necrologul citit de „învățatul preot Ioan Antonovici de la Bârlad (p.126)”.

Am dorit prin această evocare să aduc o modestă contribuție la eforturile organizatorilor Manifestării omagiale din 19 noiembrie: Școala gimnazială „Episcop Iacov Antonovici” și Academia Bârlădeană. În calitate de nepot de fiu, Vasile, al celui omagiat, le adresez tuturor o caldă mulțumire. Este o îndatorire de seamă a aduce periodic în atenția celor de azi meritele unor personalități de cândva, ce pot constitui repere de dăruire, sacrificiu și devotament pentru binele acestei națiuni.

Elena POPOIU ȘI C. D. ZELETIN

ROMULUS DIANU: CORESPONDENȚĂ

Redeschidem arhivele C.D. Zeletin conținând importante, unice documente ce au directă legătură cu Academia Bârlădeană. Ne reîntâlnim cu scriitorul Romulus Dianu (1905–1975), prozator interesant, poet, ziarist de fin intelectualism, eseist în spiritul moralistilor francezi, esthet format în mediile artistice moderniste ale capitalei. Prezent la multe din întâlnirile Societății între cele două războaie, nutrea, pe lângă strânsa apropiere sufletească de mătușa sa (era nepot de soră al poetei Zoe G. Tutoveanu), o admirație sinceră pentru omul și poetul George Tutoveanu, *unchiul Gigi*, cum îi spunea, care îl fascina, apărându-i ca *singur real într-un nou de fumgoase forme incerte*, cum îl descrie în *Păstorul Tutovei*, V, 8, 9, 10, 1942, pp. 518-519 (cf. C. D. Zeletin, *Romulus Dianu*, în *Academia Bârlădeană*, nr. 4(57), 2014, p.10).

Documentele la care facem referire, toate inedite, sunt scrisori primite de Romulus Dianu și fotografii din arhiva dăruită lui C. D. Zeletin de către soția scriitorului, Ioana Dianu, născută Tzintzu (n.1919), rudă mai îndepărtată a lui Zeletin, pe ramura Brăescu a familiei sale (cf. arborele genealogic din volumul: C. Dimoftache Zeletin, *Doctorul Alexandru Brăescu. Contribuții documentare*, Editura Corgal Press, Bacău, 2009, p. 62). Tot pe această cale, la sugestia lui C.D. Zeletin, Ioana Dianu a donat Academiei Bârlădene biroul – de fapt, prin reliefurile sale sculptate, mai mult decât un birou, *un secrétaire* – prețioasă piesă de mobilier aflată acum, la vedere, în Sala mare a Societății noastre.

Redăm mai jos aceste documente, însoțindu-le de necesare comentarii și de informații noi, de profundă rezonanță sufletească – cele mai importante privind-l pe marele prozator Cezar Petrescu – lămuritoare a unor situații mai greu de înțeles în perioada comunistă.

Începem, cronologic, cu scrisoarea lui Cezar Petrescu, trimisă lui Romulus Dianu în aprilie 1956.

10 Aprilie 1956
Buc., str. C.A. Rosetti 24

Iubite prietene Romulus Dianu,

Abia astăzi am primit scrisoarea trimisă la Bușteni și adusă de soția mea. Dar chiar dacă mi-ar fi parvenit mai devreme, tot n-aș fi fost în starea sufletească să răspund așa cum îmi dicta inima, căci săptămâna trecută am înmormântat-o pe mama, cu tot ce implică asemenea împrejurări.

Crede-mă că în acești zece sau unsprezece ani, mai precis de când viața ne-a despărțit, nu o dată m-am gândit la dumneata. Și crede-mă că știu să citesc și printre rânduri. Așa că scrisoarea m-a înfășurat ca într-o ceață de amintiri, de gânduri, de tristeți, de câte și câte!...

Dar ca unul stenahorist până la sațietate de atâtea decenii de scris – de scrisul care te fură și te minte și nu te sprijină – mă simt incapabil să te introduc și pe dumneata în labirintul meu interior cu atâtea întortochieri și tenebre. De altfel nici n-ar fi o prea reconfortantă explicație! Poate că ne vom întâlni, așa cum doresc, ca să ne pipăim cu vorba care e mai maleabilă și ductilă decât scrisul.

După intențiile și proiectele mele – pe care din nefericire nu prea sunt stăpân absolut – probabil că voi mai rămâne în București până pe la 20-22 Aprilie, în funcție de deciziile medicilor, tratamente etc, etc.

Încât, poate că ne vom învrednici să ne rezervăm câteva ceasuri de după-amiază, ca să ne vedem, să vorbim, să povestim, la țărnușul atâtor ape unde șezum și plânsem – și care s-au depărtat de noi. Nici asta nu ți-o garantez că va fi ceva prea reconfortant!

Dar ce importanță are? Amarul nu face parte și el din dulceața vieții, chiar când anii s-au scurtat și părul a albit, și cordul, ficatul, infectele viscere, au început a intra în iremediabilă descompunere?

În rezumat, sper totuși că după o întâlnire cu mine vei avea o imagine mai... realistă a realității scriitorului în această epocă, fiindcă oricum, fac parte din cei puțini care au trăit cu capul în nori, dar cu picioarele pe pământ.

Telefonul meu este 1.80.54 și orele când nu-l scot din priză între 11 și 1 p.m. De prisos să repet cu cât drag aș dori să te văd.

Cu prietenia dintotdeauna,

Cezar Petrescu

Sub titlul *Pagini de jurnal. Inedit*, Romulus Dianu a citat două crâmpeie din această scrisoare în paginile revistei *România literară*, XXXIII, 40, 11-17, octombrie 2000, pp. 12-13. Iată un fragment:

„Un savant spaniol, G. Marañon, la un congres de intelectuali, la Madrid, în 1933, a spus: «Intelectualii care suntem noi, care conduc cultura, cu toate că nu o creează ei, sunt vinovați de un păcat comun tuturor aristocrațiilor, pe care trebuie să-l recunoaștem, în orele solemne de spovedanie: Vanitatea. Această vanitate a diminuat eficiența oamenilor inteligenți, mai ales în ultimii ani ai istoriei. Astfel, e de folos, ca din când în când, acești oameni inteligenți să primească lecția fecundă de a fi umiliți, din partea celor mai puțin deștepți.

Întreg pământul pare azi acoperit de *peticele* progresului, geograficește fără continuitate, dar istoricește ele au tendința de a se uni în *ideea progresului social*. Oamenii se află azi, ca să zic așa, în *luna de miere a reformelor*. În luna de miere, orice om e mai egoist – să fim înțelegători, dacă suntem ceea ce pretindem a fi.

Îmi dau bine seama că cei mai mulți intelectuali au o origine atât de modestă, atât de populară, încât putem afirma că nu se află atât intelectualul în popor, în măsura în care poporul se află în intelectual. Dar *rezervele mintale ale intelectualilor* sunt, pur și simplu, sau trădări nerușinate, sau torsiuni ale unui amor-propriu umilit.

Un om care a pierdut totul, ca mine, poate vorbi cu această libertate.

Întreb: amorul-propriu individual merită să fie sacrificat pentru o mai bună întocmire a probelor colective?

Eu cred că merită. Lumea este chemată la o misiune care depășește viziunea contemporanilor. *Emanciparea rațională* a omului modern reprezintă un ideal tot atât de prețios și de dificil ca și trecerea omului, din primitivitatea peșterilor, în sala de concert.

Am scris lui Cezar Petrescu, la Bușteni, o scrisoare cu aceste idei.

Mi-a răspuns inteligent, așa cum mă așteptam, dar el este devastat de *scepticism*. El îmi scrie așa (...)

[În continuare, Romulus Dianu citează două fragmente din scrisoarea pe care o publicăm astăzi în întregime, care constau în paragrafele ce încep astfel: *Crede-mă că în acești zece sau unsprezece ani (...)* și *În rezumat sper (...)*.]

Cei zece sau unsprezece ani de când viața ne-a despărțit, cum îi scrie Cezar Petrescu, trimit la despărțirea pricinuită de întemnițarea lui Romulus Dianu (printre altele, și la o mină din plumb...), în urma procesului celui de „al doilea lot al criminalilor de război”...*România liberă*, nr. 258, de miercuri 6 iunie 1945, redactor Grigore Preoteasa, publică la pagina 1, în casetă, spre ușoară vedere, *Sentința în Procesul ziariștilor criminali de război*. Pamfil Șeicaru, animator al unora dintre cele mai interesante întâlniri ale Academiei Bârlădene, este condamnat la moarte, iar Romulus Dianu la „20 de ani detențiune grea”, însă colegul lui de la *Curentul*, tecucean prin naștere, până inteligentă și vivace, la „Detențiune grea pe viață”, pentru a fi scris, în anii războiului, împotriva URSS-ului, biruitor întru comunism, ateism și răpirea de teritorii care-i lărgeau lățirea spre apus...

...Oricât de onest ar fi fost, întâi de toate față de el însuși, după ieșirea din teribila reclusiune, unele articole ale lui Romulus Dianu apărute în *Glasul patriei*, ziar pentru românii exilați sau autoexilați, se resimt – mai ales de către un lector isteț, ca să nu zicem dibaci – de adierea unor reflecții care vor să țină locul concesiilor impuse la eliberarea din temniță; ele însă, dacă sunt sesizate, nu trebuiesc luate drept abjurare. Diatriba copleșitoare ce-l are ca subiect pe Pamfil Șeicaru

cuprinde păreri și fapte pe care Romulus Dianu le deținea și înainte de condamnare, dar, din motive lesne de înțeles, nu le făcea publice... El era unul din cei mai străluciți colaboratori ai *Curentului*, iar *Curentul* era creat și condus de Pamfil Șeicaru. Pamfil Șeicaru care scrisese nu o dată, și încă frumos, despre poetul G. Tutoveanu și despre soția lui, Zoe G. Frasin, mătușa lui...Romulus Dianu.

În ce privește scepticismul pe care și-l declară Cezar Petrescu și mai ales firava, dar dureroasa lui aderare la regimul comunist, ele nu pot fi înțelese pe deplin fără a citi mai mult decât dramaticul episod petrecut la Viena privitor la autorul *Întunecării*, relatat de Constantin Arsene și publicat în *Note și comentarii* (pp. 564-569) din volumul lui Pamfil Șeicaru, *Scrieri din exil, I, Figuri din lumea literară*, ediție îngrijită de I. Oprișan, Editura Saeculum I. O., București, 2002: pagini de excepție, pagini tulburătoare ce zguduie shakespearian pe oricine vrea să înțeleagă tragedia unui mare scriitor, cu o operă vastă, dar rămas, în anii comunismului, în țara lui...

Vi le propunem tot în acest număr al revistei noastre. (pp.9-11)

Urmează, tot în ordine cronologică, o ilustrată și o scrisoare de la Radu Gyr (1905–1975), *singurul poet din literatura noastră condamnat la moarte pentru o poezie*. Reamintim mișcătorul moment așa cum este descris în eseul lui C. D. Zeletin, *Dialoguri mute cu doi bolnavi*, în *Amar de vreme*, *Scrieri 2*, Editura Spandugino, București, 2012, p. 590. Informat de Virgil Carianopol, studentul C. Dimoftache, aflat în stagiul la clinica de chirurgie a Spitalului Caritas, îl găsește pe Radu Gyr, internat sub numele Radu Demetrescu, pe un pat de spital, întins cu fața în sus, cu ochii fixați în tavan și cu Noul Testament sub mâinile încrucișate pe piept. După o procedură chirurgicală dureroasă, bolnavul leșină în brațele tânărului asistent. *Revenindu-și, l-am dus în salon și-n mica agitație a reinstalării i-am șoptit: „Ast’ noapte mi-a intrat Iisus în celulă”, capoversul poeziei ce-mi parvenise în manuscris de la Dimitrie Iov...*

Dacă, printr-un artificiu mental, am exclude tragismul vieții trăite în detenții politice, și de dreapta și de stânga, poezia sa ar rămâne la fel de puternic impregnată de expresia tragismului. Și de fiorul creștin al versurilor circulând clandestin, mângâiere unică în auzul deținuților dar și al multor din cei de-afară... Ca în tulburătoarea *Metanie*, cântată azi în zile sfinte: *Doamne, fă din suferință/ pod de aur, pod înalt/ și din lacrimă velință/ pentr-un pat adânc și cald (...)* *Din veninul strâns în cană,/ fă miresme ce nu pier/ și din fiecare rană, / o cădelniță spre cer.*

Eliberat din detenție în 1963, slab dar nu sleit în tăria lui funciară, familia și prietenii îi sunt remediu și suport moral. Scrisă în 1965, cartea ilustrată către Romulus Dianu are imaginea cabanei Caraiman din stațiunea Bușteni. Observăm cu strângere de inimă, la rubrica destinat, în loc de *Dlui*, apelativul *Tov*. adăugat deasupra numelui, dată fiind expunerea publică – implicit riscul – deopotrivă pentru expeditor și primitor, pe care le presupunea statutul unei astfel de trimiteri. Textul e ferit de anodine frumuseți lirice, dar însemnele poetului nu au cum lipsi (*azurul îl bei cu găleata...*, citarea versului baudelairian din *Correspondances*).

Dragă Romică,

Ne bucurăm de-o vreme minunată. Primele două zile a fost frig, dar acum e un soare generos și un cer florentin. Miroase

În redacția revistei Glasul Patriei, cântec de sirenă al puterii comuniste, pentru ademenirea românilor din străinătate. Fotografie din anul 1969 sau 1970.

De la stânga: (neidentificat); Nicolae Crevedia; Romulus Dianu; (neidentificat); Vladimir Streinu; (neidentificat); Nichifor Crainic; Radu Gyr; Șerban Cioculescu; Petre Ghiță; pr. I Dumitrescu-Borșa(?).

Observăm râsul ironic, însoțit de o privire piezișă, al lui Romulus Dianu, care își trece mâna prin spatele lui Nicolae Crevedia, arătând clar, în fața umărului acestuia, titlul ziarului Scântea, organul central de presă al partidului comunist, însemnul cartografic al Răului ce a reunit cu cinism acest mănunchi tragic de mari creatori români, după ce i-a scos din ocele, mlaștinile și beciurile pușcărilor în care tot el, cu ani și ani în urmă, i-a osândit... Să remarcăm însă și metaforica, amplă și ocrotitoare, îmbrățișare în care îi cuprind, în stânga imaginii Romulus Dianu, în dreapta, Radu Gyr, pe suferinzii supraviețuitori ieșiți din infern...

a cetină, freamătă pădurea, iar azurul îl bei cu găleata. „Les sons, les couleurs et les parfums se répondent“...

Fii amabil și transmite tu colegilor noștri Ghiță, Hodoș și ceilalți, caldele mele salutări. Am să-ți aduc o capsulă cu ozon.

Voi fi la București pe ziua de 20 august.

Te îmbrățișez cu drag,

Radu Gyr

Bușteni, 10 august '65

Doi ani mai târziu, într-o scrisoare din decembrie 1967, Radu Gyr îi dă lui Romulus Dianu vestea tristă a morții dragului și mult prețuitului nostru prieten, Alexandru Hodoș. Ziarist, gânditor politic, directorul publicațiilor *Renașterea Română*, *Țara Noastră*, *Biruința*, *Linia dreaptă*, membru în Guvernul Goga-Cuza, scriitor și traducător, Alexandru Hodoș (1893–1967) a făcut parte din „lotul ziariștilor“ – Pamfil Șeicaru (condamnat la moarte în contumacie), Radu Gyr, Nichifor Crainic – judecați politic în răsunătorul proces din 1945 și condamnați la „20 de ani detențiune grea și 10 ani degradațiune civică“. Rămâne unul dintre cei mai buni traducători români din Baudelaire și este autor al altor traduceri de marcă din literatura franceză: *Gargantua et Pantagruel* de François Rabelais și *Madame Bovary* de Flaubert, pietre de încercare pentru orice bun cunoscător de limbă franceză. Ambele traduceri au fost publicate la E.P.L.U., în același an: 1967.

Dragă Romulus,

Cu mare părere de rău îți vestesc plecarea pentru totdeauna dintre noi a dragului și mult prețuitului nostru prieten Alexandru Hodoș.

Moartea s-a produs ieri, sâmbătă d. a., în urma unui infarct de miocard. Nimic nu lăsa să se prevadă dramaticul sfârșit. Cu o zi înainte, se simțise bine, fusese la editură, prânzise vesel, băuse un pahar cu bere în tovărășia unui prieten...

Azi dimineață, ne-am dus, soția mea și eu, la adânc mânărita

doamnă Hodoș. Ceremonia funebră va avea loc, probabil, marți 19 decembrie. Conducerea gazetei e informată. Te rog ține contactul telefonic cu mine (14.98.56) sau cu dna Hodoș (13.58.78), pentru aflarea orei precise a înmormântării. Poate n-ar fi nepotrivit să te duci mâine dimineață până acasă, la văduva mult regretatului nostru amic.

Cu drag,

Radu Gyr

17. XII. 1967

Al patrulea document asupra căruia ne oprim astăzi este o scrisoare a Marthei Bibescu datând din 1971, când scriitoarea avea 85 de ani. Romulus Dianu a fost timp de 10 ani secretar al lui Nicolae Titulescu, președinte în două rânduri al Ligii Națiunilor: e foarte probabil ca atunci să o fi cunoscut pe Principesa Marthe Bibesco (1886–1973), reputată nu doar ca scriitoare. Cum era, ca să spunem așa, o *axiofilă*, aflându-se mereu în preajma oamenilor mari ai lumii, îl cunoștea cu siguranță pe marele diplomat român. Iar Romulus Dianu era o figură importantă a literaturii țării ei de baștină... Purtând antet franțuzesc: *La Princesse Bibesco, 45, Quai de Bourbon, Paris IVe, le 26 Janvier 1971*, scrisoarea continuă în limba română și este dactilografată de însăși ilustra semnată. Sunt observabile mici ezitări în formularea exactă a unor cuvinte românești, firești pentru o persoană care a trăit o viață în Franța, dar sunt mai ales de subliniat fidelitatea amintirilor ce o leagă de România, privirea atentă și lucidă asupra situației în care se află schimburile culturale dintre Franța și România, precum și interesul de a fi informată cu privire la ce se întâmplă pe malurile Colentinei, ale Dâmboviței și ale Prahovei, de a primi cărți românești dar și de a fi citită în țară...

Scumpul meu prieten sufletesc, Romulus Dianu,

În fine, vă pot mulțumi și pentru cărțile poștale frumos

ilustrate și pentru minunata scrisoare de anul nou 1971.

Ecoul de pe malurile Senei va răspunde ecoului de pe malurile Colentinei, ale Dâmboviței și ale Prahovei:

„Să îmbătrâniți,
Să înfloriți,
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir,
De trandafir,
La ani,
Și la mulți ani.“

Într-adevăr, am revenit din Anglia, suferind încă de o boală plictisitoare cu nume Grecesc, Zona. Însă puterile mele de lucru m-au ajutat mult când am putut reveni la masa mea de lucru în Paris.

Am publicat recent mai multe lucrări. Aș fi dorit să vi le trimet una după alta. Sunt sigură că le veți citi în lumina darurilor de scriitor pe care le-ați primit la naștere și cu un suflet de poet, adică de copil.

Însă tulburările poștale și alte împrejurări m-au împiedicat să vă trimit „La Revue de Paris“ sau „La Revue des Deux Mondes“, unde au apărut articolele mele. Acuma a ieșit o carte mult apreciată de Critica Franceză sub titlul „Le Confesseur et les Poètes“, éditeur Bernard Grasset, 61 Rue des Saints-Pères, Paris, VIe, însă cărțile Franceze, cu toate că eroul Franței, Generalul De Gaulle, a adus cel dintâiu României de astăzi salutul Occidentului, arătând calea pe care a călcat-o după dânsul Președintele Statelor Unite, echilibrul între operele literare Franceze și Române nu s-a stabilit încă pe cale normală în schimbul care ar trebui să se așeze. De aceea, nu v-am trimis scrisorile mele nici cartea care conține scrisori inedite ale lui Jean Cocteau, Marcel Proust, Paul Valéry, Robert de Montesquiou și ale poetului Englez Maurice Baring, scriind admirabil în limba Franceză.

Toate aceste scrisori mi-au fost dăruite de Abatele Mugnier care le-a primit de la poezii aceia adresate dânsului, care știa că fiecare dintre ei care s-a spovedit dânsului în aceste scrisori, au fost și prietenii și cititorii mei.

Mi-a fost frică că nu veți primi niciodată cartea care știu că vă va interesa mult.

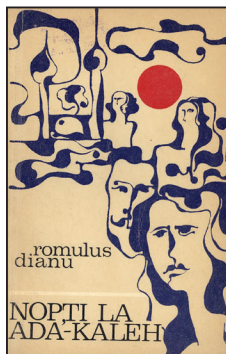
În urma morții altui prieten al meu, François Mauriac, am scris dans „La Revue des Deux Mondes“ (nouvelle manière) un articol intitulat: „De Mauriac à Proust“.

Dacă îmi scrieți că pot să vă trimit într-un plic articolul meu extras din revistă, aceasta o voi face numai dacă primesc o carte poștală care-mi zice da sau ba! Cum puteți vedea, țărâna care niciodată nu s-a deghizat în haine țărănești a rămas tot simplă și sinceră.

„Cu drag și cu dor
Am scris Isvor“.

Marthe Bibesco (cuvinte și semnătură scrise de mână)

P.S.: Dacă s-ar putea, aș dori să primesc ultimele scrieri „Du Petit Bonhomme“, „Nopti la Ada-Kaleh“ și „Trenul de la

Adjud“. Dacă cumva ați putea găsi o veche carte scrisă de Gane, „Doamne și Domnițe din Trecut“, mult aș dori să o primesc.

Aceste documente privitoare la Romulus Dianu se referă implicit la Academia Bârlădeană, al cărei membru de drept și de fapt era.

Ele sunt semn, între atâtea alte semne, că Academia Bârlădeană nu somnola uitată în provincie, ci trimitea și primea ecouri vaste, din țară și nu numai.

Promitem noi astfel de descoperiri...

Romulus Dianu

Grazioso, Lerui Doamne* Lied

Ceasul nostru de la Universitate,
Hei, Doamne, Lerui, Lerui,
E candela nimănu,
Sfântu-Așteaptă-din-Cetate,

Fulgi de nebunie ning din lună,
alergăm, Lerui Doamne,
cu primăveri și cu toamne,
așteptăm, la ceas, o zână bună.

Poate nu-ți mai amintești de mine...
Frumusețile de jos în sus,
au urcat, Lerui, golgothe și ți-au dus
florile grădinii de suspine.

Pe trifoștea iubirii cade bruma
Doamne, cum să te mai las?
Cât te-am așteptat la ceas,
Mulți te mai așteaptă și acuma...

* Una din poeziile pe care, povestește Emil Manu (în *România literară* XXXIV, 50, 19-25 decembrie 2001), Romulus Dianu i le-a înmănat personal cu o săptămână înainte de moarte, și care fac parte din volumul *Cântece negre*, rămas nepublicat.

Scriitorul Romulus Dianu, în anul 1970 cu prilejul lansării ediției a doua a cărții *Nopti la Ada-Kaleh* (ediția întâia a apărut în anul 1932).

* Trimitere la cartea ei, *Isvoru, Le Pays de Saules* (1923), tradusă în românește cu titlul *Isvor, țara sălcilor* și publicată în anul 1940 la Editura Adevărul, cu un Cuvânt înainte de Mihail Sadoveanu.

Pamfil ȘEICARU

Figuri din lumea literară

CEZAR PETRESCU

Apare în *Almanahul Pribegilor Români*, 1962, (alcătuit de Constantin Arsene; Editura „Curierul Românesc”, Paris) (șapirografiat), pp. 337-378, semnat, la sfârșit: „Pamfil Șeicaru”. S-a reprodus după *Almanah*.

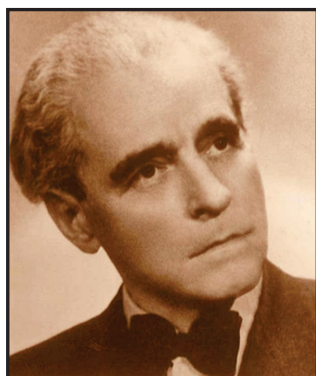
O primă formă a acestei evocări a apărut în anul morții lui Cezar Petrescu, în *Curierul Românesc*, Paris, nr. 196-197, 1961, pp. 11-22. Ea era considerată într-o notă finală, chiar de autor, drept „schiță” a portretului ce urma să fie publicat în *Almanahul Pribegilor Români*.

La republicare, textul a fost practic rescris, iar partea finală a căzut.

Întrucât fragmentul respectiv are o maximă însemnătate pentru înțelegerea omului Cezar Petrescu și a operei sale de după 1944, îl reproducem în cele ce urmează. Menționăm că persoana care l-a întâlnit pe Cezar Petrescu la Viena a fost Constantin Arsene.

„Legat de Mihail Sadoveanu printr-o reciprocă simpatie și prietenie, prieten cu Ralea, Demostene Botez – scrie Pamfil Șeicaru – nu i-a fost, probabil, greu să se adapteze – cel puțin așa a crezut la început – unui regim de răsturnări dramatice. În definitiv, și-a imaginat un cutremur social de mai mari consecințe. Îmi amintesc de discuțiile violente pe care le-am avut cu el de atâtea ori – el simțea o vagă simpatie pentru revoluția bolșevică, simpatie care-și avea origina în operele scriitorilor ruși nu în studiul lui Marx, Engels, Plekhanov sau Lenin. Nu a fost ceea ce se cheamă un scriitor angajat; i s-ar potrivi explicația dată de Turgheniev felului lui de a scrie: «Am petrecut destul timp ca să extrag turburea esență din caracterul uman pentru a o pune în mici sticle». E tot ce l-a interesat și pe Cezar Petrescu: turburea esență a caracterului uman. Avea curiozitate să se inițieze în biologie, în astronomie, în istorie, dar nu manifesta nici o curiozitate pentru ideile politice și nu avea nici o credință.

În fond, tot ce aștepta de la noul regim era – ceea ce pe bună dreptate credea că este esențial în literatură – libertatea de a gândi, de a simți, de a nu avea lângă călimară santinela ideologică și pana legată de lanțuri. Avusese toată libertatea să zugrăvească epoca «burghezo-moșierească», cum au calificat-o comuniștii, nimeni nu l-a oprit să folosească, după cum îi impuneau sentimentele lui, culorile cele mai întunecate, să contureze ironic personagiile, să pună vitriol în călimară; de ce oare nu ar avea o egală libertate sub un regim revoluționar care proscribe minciuna socială, vrea restaurarea dreptății sociale? Era prea inteligent ca să nu-și dea seama, de la început, că se găsea prizonier. Citind *Jurnalul* Caterinei Mansfield, subliniasse această mărturisire: „prin loialitatea față de viață, eu pot fi leală în artă”. Or, noul regim revoluționar îi impunea neloialitatea în artă, corespunzând disimulării cotidiene. S-a adaptat conformându-se normelor stabilite, un mimetism de suprafață care îi frângea toate resorturile talentului, îl anula. Ca o apă cu izvoarele secătuite, tot ce a scris după 1944 are miros de băltoacă. Întâmplător am citit prin ziarele comuniste articole semnate Cezar Petrescu și am încercat un sentiment de silă amestecat cu o infinită

milă: totul este de o banalitate exasperantă. Nici o idee, nici un sentiment real, o sărăcie de vocabular, o însăilare de locuri comune; am avut impresia unor giumbușlucuri pe care le executa un clovn bătrân menținut de milă pe programul circuitului.

Într-o zi *Scânteia* – dacă memoria nu mă înșală, dar nu are nici o importanță, deoarece în zisa republică populară română apare un ziar sub diferite titluri – a publicat un articol în care se căznea să zugrăvească contrastul dintre fostul regim și noul regim al minunilor tehnice realizate ca sub o baghetă magică. Evoca o întoarcere de la Paris și luarea de contact cu tristele realități din Bucureștii de altădată: ascensorul nu funcționa, curentul electric era întrerupt, obligându-l să se întoarcă la opaș. Acestui trecut opunea realizările regimului comunist și în domeniul electric. Fără îndoială, se simțea lipsa de convingere, dar în josul banalității admirative stătea semnătura lui Cezar Petrescu, atât interesa regimul. Dar câți au convingeri masive, au interese legate de regim, care totuși parodiază convingeri? Ceea ce era amuzant în acel număr de ziar era faptul că pe o coloană vecină articolului lui Cezar Petrescu se publicase o serie de proteste contra nefuncționării ascensoarelor și a lipsei de lumină electrică...

Am răsfoit o carte a lui Cezar Petrescu *Vino și vezi*, variantă a cunoscutelor chemări, în bălciuri, ale celor cari îndeamnă pe gură-cască să intre în baracă: «Intrați, ce este afară zugrăvit, înăuntru este viu și natural. Intrați nu stați la îndoială». Am încercat un fel de umilință personală față de penibila decadență a unui scriitor de care mă legau atâtea amintiri. Adesea mă gândeam, oricât de cinică indiferență i-aș fi atribuit, la sentimentele ce va fi avut Cezar când se gândea la cititorii lui care îi fuseseră credincioși, ultragiindu-le admirația de ieri prin prostituarea de azi. Îmi venea greu să cred că nu-l va fi hărțuit remușcările cu o pedepsitoare neîndurare, când rămânea singur, în acea intimitate în care nu pătrundea nimeni, despuiat de toate sofisme, de toate minciinoasele justificări, singur în fața propriei lui conștiințe. Adesea am încercat revoltă răscolind în trecut amintiri gata să mă înduioșeze, să mă facă să uit pe cel care își insulta trecutul literar. Mărturisesc că m-a

durut postura de netrebnică renegare literară a prietenului meu, cum doare prostituirea unei femei iubite odinioară. Viața ne încovoiaie, adesea, cerbicia și nu avem dreptul să condamnăm îngenuncherea umilă a nimănui atunci când nu ne-am găsit niciodată într-o situație similară; dar ceva absolvă toate abdicările: cel care se tăvăleşte în noroi, agățându-se cu disperare de această mizerabilă viață, să aibă cel puțin conștiința ticăloșiei pe care o săvârșește: în orgia de păcătoșenie să subziste în el o cât de slabă lumină de noblețe care să-i dea sentimentul degradării. Ce mijloc puteam să am spre a verifica sentimentele intime ale academicianului *reperist*? Nici un contact, măcar indirect. I-am văzut o fotografie într-un ziar *reperist* din 1955; o suferință, probabil și fizică și morală, se mărturisea în trăsăturile feței; cu greu l-am putut identifica. Destinul îl urmărea, spre sfârșitul vieții, cu o neîndurată cruzime, după ce îl răsfățase timp de un sfert de secol. Ar fi rămas cu o grea umbră de îndoială amintirea mea despre Cezar Petrescu dacă întâmplarea nu m-ar fi pus în contact cu cineva – lesne de înțeles pentru ce nu-i pot revela numele, când familia acestui martor se află în țară – care l-a văzut și a vorbit cu el în 1958, cu prilejul congresului tineretului de la Viena.

Interlocutorul meu se dusese la Viena știind că delegația românească va fi condusă de Cezar Petrescu, cu intenția să-l fluiere, luând în buzunare și o provizie de ouă clocite. Avea toată pornirea de ură a unei admirații terfelite de mimetismul lui Cezar Petrescu.

- *Îmi făcusem loc în primele rânduri ca să-l pot vedea, să-l huiduiesc, să-i svârl ouăle în cap. Îl așteptam să vină ca să depună o coroană la statuia soldatului sovietic. Când l-am zărit, de abia îmi stăpâneam revolta. În momentul când trebuia să așeze coroana, l-am văzut rostogolindu-se la pământ. Au fost câteva clipe de zăpăceală, apoi a fost întins pe o brancardă. Ura a cedat unui sentiment de milă și certitudinea neiertatei lui vinovății mi s-a clătinat. M-am simțit năpădit de amintirea eroilor din romanele lui, memoria scotea din tainicile ei ascunzături frânturi din paginile pe care le-am citit și recitat de atâtea ori, așa cum ascuți o melodie care te-a vrăjit. Alături de Cezar Petrescu era Zaharia Stancu cu care fusesem camarad la începuturile noastre literare și gazetărești. Am aflat hotelul la care stăteau și l-am chemat pe Zaharia Stancu să-l întreb cum se simte Cezar Petrescu. Era tot ce mă interesa. Mi-a răspuns ostil o femeie a cărei voce nu era a nevastei lui, probabil o zisă secretară, agentă a poliției politice. Răspunsul sec: «Tovarășul Zaharia Stancu refuză să vorbească la telefon». Și receptorul a căzut brusc. Îndărătnic, m-am postat în fața hotelului. Trebuiau să iasă, să circule cât de puțin pe străzile Vienei. Mă vor vedea, mă vor cunoaște și voi putea să le vorbesc. Peste două ore ieșeau amândoi; pe cât de abătut era Cezar, pe atât de triumfător Zaharia Stancu. (Dă-mi, mamă ce n-am gândit, să mă mir ce m-a găsit). Părea că Viena toată îi aparținea. Au trecut pe lângă mine ca și cum nu m-ar fi recunoscut, ca și când nu m-ar fi văzut. I-am urmărit; au intrat într-o cafenea. Fără să mă vadă, i-am observat: Zaharia Stancu vorbea încontinuu, însoțind cuvintele cu gesturi largi. Cezar Petrescu tăcea, părea absent. A doua zi, la aceeași oră, m-am dus în aceeași cafenea și m-am instalat la o masă vecină. Era absurd să*

cred că vor veni și se vor instala în acelaș loc. Și s-a întâmplat ce părea absurd: Cezar Petrescu a venit singur, s-a așezat la aceeași masă. Era ca în vremurile lui de glorie, elegant, dar slab, în priviri o adâncă tristețe, pe față o mare oboșală. M-am adresat în șoaptă: «Coane Cezar, îți fac rău dacă îți vorbesc?»

A întors spre mine o privire blândă plină de tristețe și mi-a zâmbit prietenos: «Mie, nu-mi mai poate face nimeni rău. S-a sfârșit. Îmi supraviețuiesc. Mă țin în viață cu injecții. Vino la masa mea. Întrebă-mă ce vrei să știi, îți voi răspunde. Vom putea sta de vorbă în tihnă. Paznicul meu, Zaharia Stancu, nu va veni». L-am întrebat de prieteni comuni, de camarazii din literatură sau din presă. Îmi răspundea dându-mi amănunte asupra condițiilor mizere în care aveau de luptat. De alții, povestindu-mi împrejurările în care muriseră. Toate aceste evocări completau tabloul sumbru al existenței celor din penitenciarul roșu. Povestea simplă, fără să caute cuvinte menite să impresioneze, vorbea cu acel natural pe care îl păstra în orice conversație, dar acele narațiuni fără culoare, rostite fără accent, pe un ton egal, monoton aproape, mă impresionau și mai mult. În dosul cuvintelor presimțea o adâncă durere înăbușită.

«Cum Sadoveanu și Arghezi nu se mai pot mișca, mă trimit pe mine, evident cu santinelă. Am cerut să-mi îngăduie să mă duc la Paris ca să consult un medic care ar găsi poate un remediu betșugului meu, sufăr cumplit de ficat. Mi s-a refuzat. Probabil n-au încredere în mine. M-am resemnat. Visam să revăd Parisul, să rătăcesc pe străzi, să am iluzia că retrăiesc în trecut, spre care mă întorc ca spre un paradis pierdut. Nu mi-am putut îndeplini acest vis. Aștept sfârșitul. Existența mea? Existență de deținut; existența oricăruia pe cuprinsul României. Material, viața nu mi s-a schimbat, fac parte dintre privilegiții regimului. Sunt însurat, adică am fost însurat de regim, practic mijloc de a-ți impune un agent al poliției politice care te urmărește până în patul conjugal. De dimineată privirile iscoditoare ale așa-zisei soții nu mă părăsesc; în timpul mesei îmi svârle întrebări piezișe ca perfide capcane ce se pun sălbăticiunilor pădurii. Știu că fiecare cuvânt pe care îl rostesc este reținut, sucit în toate sensurile și trebuie să mă feresc, având aerul că nu știu ce odioasă funcție are așa-zisa mea nevastă. Această pândă se reînnoiește în fiecare zi, eu trebuind să continui jocul; să mă apăr, fără să deștept bănuiala că am descoperit menirea ei. Adesea, când mă simt slăbit, când îmi vine să-i zvârl în față revolta, tot desgustul meu, pretextez că vreau să scriu și mă sui în camera mea; acolo nu mă va tulbura. Devin util scriind; a scrie înseamnă a fi în serviciul partidului. Și atunci, în singurătate, pot respira, pot să mă mișc liber în trecut, să retrăiesc anii îndepărtați ai copilăriei, să hoinăresc în voie pe unde memoria a cules flori și le-a păstrat, cu toată frăgezimea și tot parfumul lor. Este un spațiu în care soția – agent al poliției partidului – nu poate continua investigațiile, pândă ei rămâne neputincioasă. Are ordin să nu mă turbure când scriu. Îți dai seama în ce condiții fioroase îmi duc mizerabila existență? Câteodată încerc senzația unui erou al lui Cehov care mărturisea: mi-e teamă câteodată că cineva se apropie cu pași de lup în spatele meu, că mă apucă și că mă duce într-o casă de nebuni. Și aceasta se repetă zilnic, zilnic. Îmi este rușine de condițiile acestei vieți și mă simt

strivit de disperare știind că nu-mi pot mărturisi nimănui umilința, că nimeni, absolut nimeni, nu-mi poate veni în ajutor. Înțelegi ce teribil este ca lacrima ce s-ar ivi în colțul genelor, lacrima pe care pleoapele s-ar grăbi s-o strivească pe furis constituie o temă de suspiciune. Știu că continuând viața aceasta este un act de lașitate, că tot ce scriu este o rușine, că mă dezonzorez ca om și scriitor. Adesea mă simt ispășit de ideea sinuciderii, mai ales că nici injecțiile nu-mi pot amuți durerile de ficat. Ce poate fi mai teribil când ai trecut dincolo de viață, ce poate avea mai înspăimântător neantul? Mă priponește de viață un sentiment pe care nu l-am încercat niciodată: de obligație. Câștig mult și n-am ce face cu banii. Dar sunt atâția nenorociți cărora le pot veni în ajutor. Unuia să-i dau un avans asupra unei traduceri, altuia câteva sute de lei îi îmbunătățește situația materială sau își poate cumpăra doctorii, un costum... Sunt atâția care nu pot lucra. Ei mă țin legat de această ticăloasă viață, privirile lor de câini bătuți mă obligă să continui sinistra comedie pe care o joc sub privirile inchizitoriale ale așa zisei mele soții. De ce întârziati, de ce nu veniți să mă dezlegați de toate obligațiunile?...»

Urmă o lungă tăcere. Cezar Petrescu privea în gol. În jurul nostru, fremăt de viață liberă. Deodată se îndreptă spre mine și cu o voce neobișnuit de tare, contrastând cu tonul aproape confidențial de până atunci, îmi strigă: «Când veniți să mă spânzurați ca să mă liberați? Când? Nu mai pot îndura; simt că nu mai am puteri de a suporta...» La mesele vecine, câțiva consumatori au întors capetele surprinși de stridența glasului care exprima într-o limbă necunoscută o imensă disperare. Am întins o mână sfioasă, vroiam să-l mângâi. Mi-a mulțumit cu privirea. Am avut sentimentul că gestul meu îi dăduse căldura de care avea nevoie spre a izgoni frigul siberian al singurătății. Tăceam amândoi. Îmi era teamă să-l turbur cu o întrebare sau cu o banală frază de consolare. Întoarse privirea grea de tristețe și continuă: «Ne-ai văzut ieri. Simțeam cum Zaharia Stancu mă privea cu coada ochiului spre a surprinde pe fața mea un semn că te-am recunoscut, că m-am bucurat să te revăd. Când ne-am așezat la această masă, m-a întrebat cu vocea lui mieroasă: – Nu l-ai recunoscut pe...? Venise intenționat în întâmpinarea noastră, vroia să-ți vorbească. Spion american. Nu bănuiești cum condițiile vieții sub aceste regimuri ne impun disimularea gândurilor. I-am răspuns cu aerul cel mai natural: – Probabil că s-a schimbat mult, sau imaginea lui s-a șters din memoria mea. Bănuiesc că intenționat m-a lăsat singur astăzi. Teribilă canalie acest Zaharia Stancu. Mă urăște mai mult și în același timp caută să fie cât mai prevenitor, mios până să-mi facă silă. Are ceva de lăutar gurist care îți cântă la urechi în așteptarea bacșişului. În 1956, când au început tulburările în Polonia și la Budapesta, a venit la mine să mă îndemne să lansez un manifest al scriitorilor. Îi aud și acum vocea: – Maestre, este momentul să scuturăm jugul. Un moment istoric, coane Cezar; ești singurul care îl poți face. Eu mă angajez să aduc iscăliturile. Liberarea literaturii. L-am ascultat cu răbdare, deși aveam o poftă nebună să-i zvârl un press-papier în cap. Juca rolul de agent provocator. Regimul era în panică, o panică nebună. Socoteala canaliei era simplă: insurecția din Polonia dacă reușește, revoluția din Ungaria se va extinde și în România.

Ungurii din Ardeal erau contaminați și erau semne că va face explozie și la București ura îndelug refulată; atunci Zaharia putea să revendice meritul de a fi venit să mă îndemne să lansez manifestul. În cazul când guvernul izbutea să prevină insurecția – ceea ce s-a întâmplat – el aducea dovada inițiativei mele. Era clar pentru mine. Mi-am stăpânit mânia și i-am răspuns calm: – Tu știi că n-am nici o pasiune politică și nici temperament bătăios. Dacă ești convins de necesitatea unui asemenea manifest, dacă crezi că servești, de ce nu-l scrii tu? Ai mai multă autoritate decât am eu, un stil mai elocvent și ai putea antrena oamenii. Eu sunt fără vlagă și nici nu cred în utilitatea unui asemenea manifest.

Și acesta este tovarășul meu de drum. Acum îți dai seama de cât sufăr? Teribilă pedeapsă... Moartea este unica liberatoare...»

– Dar, coane Cezar, nu ai notat frânturi de fraze care ai putea să le utilizezi mâine ca să reconstitui această epocă?

Câtă tristețe era concentrată în zâmbetul care a înflorit pe buzele palide!

«La ce bun? Pentru mine totul s-a sfârșit. Nu mai am nici cel puțin puterea urii, nu aș putea smulge inimii mele măcar o picătură de ură. Totul este mistuit de o imensă dezolare. Un moment am crezut că revoluția de la Budapesta se va întinde ca focul pe o miriște uscată. Ultima speranță a fost spulberată. Nici o lumină cât de firavă nu întrezăresc în noaptea dezolării infinite. La ce să mă mai gândesc... și ce să fac? Totul pentru mine e terminat».

Observai o tresărire de durere. «Îmi pare rău. Trebuie să ne despărțim. Mă duc la hotel să-mi fac o injecție. Adio...»

L-am urmărit lung cum se îndrepta spre hotel. Confesiunea lui Cezar Petrescu m-a obligat să-mi revizuiesc judecata despre nefericiții rămași în țară."

.....

Aflând de moartea lui Cezar Petrescu aș fi ezitat, poate, să scriu această scurtă evocare dacă n-aș fi ascultat pe cel care s-a dus la Viena să-l huiduiască și s-a întors frânt de imensa durere provocată de confesiunea scriitorului reperist. E tot ce va rămâne ca amintire din existența lui în acești ani de lentă agonie a unui mare talent. Un jurnal intim al lui Cezar Petrescu nu există; perchezițiile fac și inutile și periculoase aceste însemnări, oricâte măsuri de precauție s-ar lua. Lumea are o frică teribilă să tăinuiească asemenea manuscrise explozibile. Evadarea chiar într-o nevinovată pagină de literatură pură este suspectă. «Arta este incompatibilă cu apăsarea exercitată de o putere oarecare», nota în ianuarie 1920 poetul revoluționar Alexandru Block. Unica soluție, eroică, este sinuciderea, când totul este fără ieșire, sau baricadarea în tristețe disimulată cu grijă, ca să nu fie profanată.

În *Jurnalul intim* al lui Alexandru Block, la data de aprilie 1921, găsesc această însemnare: «Păduchele a învins lumea, este un fapt. Și acum totul se va schimba, dar nu în sensul cel sperat, nu în sensul pe care l-am iubit și pentru care am trăit, ci în cu totul alt sens».

Și pretutindeni pe unde au trecut armatele roșii, păduchii marxisto-leniniști au învins.

Bietul meu prieten!..."

SCRIITORUL SIMION BOGDĂNESCU

În anii '90 când, la Bârlad, am intrat în plasma sovăitoare în a se defini pe sine a Academiei Bârlădene, revenită acasă din refugiul ei răsfiat prin lume, m-a surprins versul distinct al unui poet pe care-l vedeam pentru întâia oară: Simion Bogdănescu. M-am bucurat foarte mult, de ce n-aș destăinui-o?! O înfățișare de tânăr haiduc misterios, un taciturn care intrigă, ascundea un scriitor deținând, pe lângă o stăpânire forte a erudiției ce stă dincolo de cortina înfățișării, un talent literar aparte, pe care l-am simțit prompt ca fiind chiar goliardic și nu mi-a trebuit nicio secundă de îndoială în a mă convinge de existența, puterea și modernitatea lui. Un talent artistic ce nu-și trădează, contrazicându-le, determinările identitare ale poeziei din veac.

I-am mărturisit, mi se pare, pe loc prețuirea. Deși impresiile proaspete riscă, oricât ar fi de sincere, să devină friabile, ele se consolidează cu vremea, căci estimarea valorii artistice necesită o arcadă temporală și un număr apreciabil de coloane – numărul apreciabil al volumelor – care s-o susțină. Și s-au consolidat exact pe măsura primei impresii, prin ceea ce poate fi numit, fără ezitare, o operă.

Permițându-și în răstimpuri odihna prin perplexitatea ermetismului – o făcea, în fond, și Mallarmé – poezia lui Simion Bogdănescu fuge de locul comun plin de ispite și atât de lesne izvoditor de armonii verbale. O luptă bărbătească a metaforelor, fie revelatorii fie plastice, urzește o altă armonie, mai puternică, și care pune mintea la gândit, fără a știrbi drepturile sensibilității...

Cred în talentul său, apreciez modernitatea poeziei sale, îndrăzneala stilistică, originalitatea certă și demnă, respectul pentru cerințele sacre ale artei, ideea bine condusă. Iar proza, de o specie sau alta, îmi oferă satisfacțiile plinătății creatoare. Văd în scriitorul Simion Bogdănescu un ax al vocațiilor literare ale Academiei Bârlădene.

...A împlinit 65 de ani: e încă pe platoul vârstei. Îi urez sănătate, mulți ani, și-l rog să-mi permită o îmbrățișare.

C. D. Zeletin

Președinte de Onoare al Academiei Bârlădene

București, 27 octombrie 2016

Prin telefon

Valeriu STANCU

O CARTE A TAINEI - FRUMUSEȚE ȘI SIMBOL (MIRAJUL NORDULUI POETIC)

În ciuda faptului că, de-ar fi să ne luăm după unele mitologii antice, nefericirea, ispita, răul, îndiavolirea vin dinspre mizănoapte, nu cred că există visător, aventurier, explorator, călător, inconștient, nebun – atât din emisfera australă, cât și din cea boreală – care să nu fi trăit mirajul Nordului!

Mai nou, iată că și poezii se lasă ispitiți de acel spațiu mirific, de acel amestec de realitate și ficțiune, de acea zămislire de semne și simboluri (de „semne și minuni“, cum i-ar fi zis Creatorul Luceafărului), de acea răstălmăcire a ființării care este Nordul. Deși, ca să fim corecți cu invenția lingvistică și poetică a scriitorului Simion Bogdănescu, *Strămiazănoaptea* lui are conotații mult mai profunde, mai variate, mai subtile și mai complexe decât Septentrionul. Căci titlul său (un titlu-cheie sau, dacă vrei, *cu cheie și în cheie*) nu are în vedere doar trimiteri geografice concrete, ci și un spațiu re-creat, un spațiu al fantasmelor poetice, al

mitului, al legendei, al simbolurilor (până și prefixul *stră-*capătă, în acest uluitor volum, valoare de simbol!), o patrie ideală, un spațiu abstract căruia autorul îi dă viață, pe care îl plăsmuiește, îl modelează, îl populează cu propriile obsesii, cu personaje închipuite de tumultul unor trăiri ce devin vers. Mai mult: *Strămiazănoaptea* nu e doar spațiu, ci și revelație, vârstă / maturizare, idee, izvor de înțeleptire, ispita a evadării, a visului și, nu în ultimul rând, sugestivă și fericită aventură lexicală (...) Chiar de la primele pagini, totul e pregătit pentru marea călătorie spre poveste, spre legendă, spre Taină, pentru cucerirea extremului Nord prin expediție poetică: porturi și corăbii, armatele albe (adică viscole, ghețuri și ninsori), biserici voievodale, zăbrele de omăt, plânsura Nordului, moliciunea lupoaicelor, golul norveg, motiv iterativ pe care iată-l expus în toată enigmatica lui splendoare: *Golul norveg / supremul gol, / arde întreg / până la Pol. // Numai Eol, / suprem întreg,*

aleargă stol / Golul norveg! (Strop 2) Iar dacă spațiul acela rece, înghețat, inospitalier, ostil, înfiorat-înviforant în fiorduri nu se potrivește cu ardența inimii și a trăirilor sale, atunci exploratorul creează, răstălmăcește, stră-mută legende, dovedind încă o dată că știe să trăiască și să imagineze la interferența dintre poezie și mit: *lipicioasă meduză a morții în templu / de ape, dar/ din cauză că nu are niciun rost,/ legendele înserează la țărături târzii... (Urme de frică).*

(...) Paradoxal, la prima vedere, pentru acest volum cu deschidere la fior(d)urile nordului este faptul că autorul nu-și alege vreo walkyrie septentrională, pentru a se ascunde cu ea la *gândul priveghiului*, într-un ipotetic adăpost salvator, într-un *ou fără pui*, ci își găsește o *idolă* cu nume aparent banal, Petruța. Însă acest diminutiv de alint vine, de fapt, de la Petre, echivalentul feminin al lui Petru, iar Biblia ne povestește că acest personaj este cheia de boltă a mitului cristic: *Iar Iisus răspunzând i-a zis [...] Și eu îți zic ție că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui.* Așadar, Petra este tâlcul mitului/eresului bogdănescian, este piatra unghiulară din templul poeziei sale.(...)

Dar pentru ca poezia să se zămislească, să capete ființă și să fie definită, să-și primească atributele irepetabilului, trebuie să ființeze și dăltuitorul ei, sculptorul de cuvinte, plămăditorul de idei și imagini, însinguratul *rănit de jalea unui lup târziu*, Vestitorul, Poetul. Un subtil, rafinat și persuasiv portret al acestuia creionează întreaga lucrare,

pornind însă de la trăsăturile schițate în poemul *Supremul Zeu*. Pentru acest artist cu o viziune atât de coerentă și de mlădiu articulată, Poetul e un nocturn, un visător înlănțuit în doruri (*Cât de de pierdut în zare adoram/ Căderea unei stele pe armate!*), un însingurat fulgerat de armele letale ale desprinderii de contingent, de comun, de haită (nu întâmplător lupul singuratic e unul din simbolurile iterative ale cărții!) (...) Înzidirea în veșnicie prin creație îi permite să se considere din plămăda veșnică a zeului suprem, spre care se înalță arghezian, sfidând totuși destinul ce se pregătise să-i întindă spre sorbire cupa amară a deșertăciunii: *În fața morții, sfânt, m-am ridicat / Supremul Zeu prin suflet să-mi respire!* Prin consecvența respectivei atitudini, de un olimpanism pe care nu ți-l conferă decât înțeleptirea prin vârstă și prin valoare, devine *Strămiazănoaptea* cea mai cristalizată creație a scriitorului din Bogdăneștii Bârladului. (...)

Volumul de față este o fericită simbioză între versul alb, modern, despodobit, între limbajul redimensionat al optzeciștilor și poemul clasic, înnobilit și prin subtilitatea/frumusețea rimei și prin temele perene convertite-n vers. Nici un cuvânt nu e de prisos în această carte, așa cum nici o asperitate, nici o fisură, nici o imperfecțiune nu umbrește fațetele unui diamant care a trecut prin mâinile unui bijutier bolnav de măiestrie...

(Fragment din studiul-prefață la volumul
Strămiazănoaptea)

Theodor CODREANU

„NORDUL INFINIT” AL POEZIEI

Poet, prozator, publicist, eseist, autor de aforisme, bârlădeanul Simion Bogdănescu a ajuns la ora bilanțurilor, având în urma sa vreo 24 de volume, câteva dintre ele antologii de autor.

Versuri: *Totem interior* (Editura Arania, Brașov, 1991), *Dioptrii* (aceeași editură, 1992), *Adio somnoroasă* (aceeași editură, 1994), *Obscure* (Editura Cronica, Iași, 1995), *Elegii fără timp* (aceeași editură, 1997), *Apa vie și smiceaua de măr* (Editura Sfera, Bârlad, 1999), *Șoc* (Editura Timpul, Iași, 2000), *Oracol scufundat* (Editura Cronica, Iași, 2003), *Dioptrii* (antologie, aceeași editură, 2005), *Poeme maxime* (aceeași editură, 2007), *Ursine sabia tăcerii* (aceeași editură, 2009), *Spleen călugăresc* (Tipo Moldova, Iași, 2011, retipărit la Editura Dacia XXI, Cluj-Napoca, același an), *Ritual de memorie* (Cronedit, Iași, 2014). Eseuri literare: *Spic de idei* (Editura Timpul, Iași, 2002), *Așchii de spirit* (Editura Cronica, Iași, 2009), *Consemnări în timp* (Editura Sfera, Bârlad, 2013). Aforisme: *Praf la statuie* (Editura Cronica, Iași, 2003). Proză scurtă: *Zar bizar* (Editura Cronica, Iași, 2006), *Noroc/soroc de apă surdă* (aceeași editură, 2008), *Toiagul magului* (aceeași editură, Iași, 2012), *Să ai de sete pe drum* (Tipo Moldova, Iași, 2012), *Pe vremea cailor păgâni* (Cronedit, Iași, 2015). În sfârșit, în al 65-lea an de viață ne dăruiește încă un volum de versuri, la Cronedit, *Strămiazănoaptea* (2016), care îmi prilejuiește aceste note de lectură.

Strămiazănoaptea beneficiază de un amplu studiu introductiv semnat de Valeriu Stancu (*O carte a Tainei – frumusețe și simbol*) și de ilustrația grafică a Auricăi Beciu. Barbian prin rafinament estetic, cum observă și prefațatorul, Taina ființială pe care o încifrează Simion Bogdănescu vizează o dinamică opusă, călătoria eului poetic având ca punct de plecare sudul însoțit către Nordul infinit, numit *strămiazănoapte*. Laponia Enigel străbate drumul invers, către lumina/roata soarelui și a *actului clar de narcisism*. În poezia contemporană, o fascinație similară a Nordului, coroborată, „antibarbian”, cu simbolismul *ochiului orb*, am mai întâlnit la George Vulturescu: *Ochiul Orb (Tratat despre Ochiul Orb, 1996)* și *Pietrele Nordului (Nord, și dincolo de Nord, 2001)*.

Simion Bogdănescu nu abandonează *incretul* barbian, ci îl caută în *Pătratul negru* al lui Malevici și în *noianul de negru* al lui G. Bacovia, devenite, la el, *strămiazănoapte*, acumulând, deopotrivă, înțelesuri spațiale și temporale, cronotopul său vizând, în ultimă instanță, abisul, arhealul, venind pe cărările ascunse ale gândului eminescian al *miezului de noapte*: „Se bate miezul nopții în clopotul de-aramă/ Și somnul, vameș vieții, nu vrea să-mi ieie vama./ Pe căi bătute-adeșea vrea mintea să mă poarte,/ S-asămăn între-olaltă viață și cu moarte;/ Ci cumpăna gândirii-mi și azi nu se mai schimbă,/ Căci între amândouă stă neclintita limbă.” (1876). *Strămiazănoaptea*, trecând dincolo de

miazănoapte, se atinge de miazăzi, nefiind nici unul, nici altul, mutându-ne într-o nouă paradigmă a ființei spirituale spre care ne îndrumă eonul transmodern. *Stră-ul* lui Simion Bogdănescu poate fi echivalat cu *trans-*, născut din *trei*, recte *terțul tainic ascuns* (Basarab Nicolescu). *Stră-ul* lui Simion Bogdănescu se extinde în toate elementele existențiale: *străpiatră, străpământeană, străvechi, strălilieci, strălumină, străliminal, străeu, strămiazălumina* etc. Acest din urmă termen, *strămiazălumina*, îmi dă certitudinea că antiteza lui, *strămiazănoaptea*, are un sens cu mult mai apropiat de *miezul nopții* eminesciene. Valeriu Stancu vede în *stră-ul* poetului și o ispită a altui prefixoid de o mare încărcătură conceptual-licrică: *supra-*, trimitând la *suprarealism* (pp. 19-20).

Suprarealist se vrea și poetul (vezi 19. *Suprarealistă*), în majoritatea poemelor, poate cu mai mult decât să ajungă la ceea ce Ion Barbu a numit ermetism canonic, pe care doar autorul *Jocului secund* a fost în starea de grație ca să-l atingă. *Stră-* poate deveni însă și *prea-*: *preasusurul*: „Strămiazănoaptea, preasusurul/ neutronicele stele sfâșiate de acvile/ imperiale de foc imperial./ Strămiazălumina când eu nu mai știu/ când am spus întâia oară eu când/ eu am devenit conștient că sunt eu/ și-al nimănui în văzduh, fluier mare,/ născător de ulucuri prăbușite din munți/ aceluiași singur prin flacăra surzătoare/ templu oficiat și apoi părăsit.” (1. *Fluier mare*). Narcisul barbian se purifică/ maturizează în *actul clar de narcisism*, trecând prin cele trei roți (Venera, Mercur, Soare); narcisul lui Simion Bogdănescu se naște din strămiazănoapte și din strămiazălumina: *am devenit conștient că sunt eu*. Odată cu *eul* se naște iubirea: „Te naști, iubire, dintr-un cântec vechi/ ascuns aseară până dimineață,/ se duc în vid străinele perechi/ și doar oftează sanctuare-n ceață.” (4. *Te naști iubire*). Cântecul vechi este al fluierului, care poate deveni „fluier în vânt” sau harpă pierdută în „mare”. Drama existențială vine de acolo că atât *eurile* care se nasc, cât și *iubirile* se scurg în vid, de unde sfârșesc în „templu oficiat și apoi părăsit”: „Atâtea euri ce-ai cuprins la sân/ au părăsit magnetul în mișcare,/ că parcă văd cum, lacom și păgân,/ de apa ei se mai desparte-o mare.// Oceanic suflet, văd și străin,/ vei mai petrece încă o iubire/ și-ai să mă lași, fără de dor și chin,/ la țărnuț mortii straniu nicăire.”

Strămiazănoaptea și strămiazălumina sunt ecouri criptice din cosmogonia eminesciană a *Scrisorii I*. Abundentă creație din nimic. Poetul localizează *increditul* în fiordurile nordice: „Iată cum increditul se naște din golul norveg/ cu acvila albă extinsă pe gândul întreg.” Asistăm la o insolită geneză, roțile barbiene devenind numere și cercuri cromatice: „Numărul negru, numărul roșu, numărul galben/ țes întreite zăriștea clipei oarbe din carpen.// Cercul albastru, cercul cel alb, cercul cel verde/ taie în suflet oceanic și rece goluri incerte.// Plouă cu arbori, plouă cu păsări, plouă cu jnepeni,/ rocile cad zdrențuite ca vulturii țepeni.// Iată cum increditul se naște din golul norveg./ Osia albă a morții în creierul meu o aleg.// Ninge cu smoală, ninge cu zare, ninge cu lună,/ Arcă de foc sideral în sufletul meu se detună.// Fluieră lăncile, fluieră arcuri, fluier mare,/ Cânti în adâncuri creierul meu de mișcare.” (5. *Iată cum...*). Așadar, o geneză din abisul interior al noului Narcis care se identifică, deopotrivă, cu nimfa Eco, vibrație muzicală a lumii

care se naște, visatul *cântec încăpător* barbian. Poemul 9 se intitulează chiar *Eco în oglindă*. Rolurile protagoniștilor din străvechiul mit se inversează, strămutându-se în mitul adamic: nu nefericita Eco își strigă zadarnic iubitul adâncit în surzenia oglinzii, ci Narcis însuși: „Cum ai pierit și să te strig îmi vine/ cu ramurile reci până la grindă/ să-mi chinui frunza s-o lipesc de tine?// Dar oare vrea și frunza să te prindă/ Când crește singur șarpele-n ruine?/ Ca un eco să vin? Într-o oglindă?”

Regresul în increat, în arheu, ca năzuință spre mântuire în fața morții, se produce, în imaginarul lui Simion Bogdănescu, prin toate cele trei regnuri: cel mineral, încifrat, bunăoară, într-o statuie de cretă: „Și se regretă, foșnetul alb se regretă,/ Gândul se roagă la o statuie de cretă./ Nimic n-o să fie, nimic, nimic n-o să fie./ Un braț de țărână bucură moartea cea vie...” (16. *Statuie de cretă*). Salvarea în vegetal: „Vor năboi toate florile asupra românilor!/ florile de tei ale lui Mihai Eminescu,/ floarea de salcâm – dinte de mort –/ floarea de purpură a lui Ștefan cel Mare,/ floarea de soc – ochi de mort – /vor năvăli, toți și toate/ și toată gângania siderală a mării/ și toate clipele-n văi străbătând o poveste,/ un prund azvârlit către cer/ și un inorog străbătând alb văzduhul/ și-n urma tuturor, gângurind, va veni/ Dumnezeu –/ copil...” (17. *Utopie florală*). Regnul animal, ipostaziat în lupii nordici: „Voi ieși noaptea-n răpi cu lupii/ din toată Norvegia,/ din toată Suedia,/ din toată Finlanda./ Vreau să văd stelele cu ochi de animal,/ să nu le mai gândesc,/ să nu le mai întreb,/ să-mi pară/ galbene săniile la renii de fum...” (13. *Poem nordic*).

Ieșirea din increat înseamnă deopotrivă viață și moarte, precum *biserica-n ruină* din *Melancolie*, de Eminescu. Aceasta este chiar „focul tăcerii” din strămiazănoaptea: „Acolo pe trepte de înger se zbate/ Un tunet de templu căzut în departe/ Cu focul tăcerii din Strămiazănoapte/ La multele creiere alb destrămate.” (34. *Crengi de timp*). Increditul însuși e măcinat de virtualitatea imaginilor cosmice care bântuie „creierele alb destrămate”: „Galacticul se tremură întruna/ văi nelumite, munții zvăpăiați/ ating acele flăcări împietrite/ în sens de frică neagră de ninsoare/ voci în desfrâu de grâne pe-ntunerice/ cățuile cu fumul deznădejdiei/ se-alătură de arborii galactici/ înfiorați în vrejuri siderale/ Luna se lasă fin pe scoica minții/ cireși de spumă se prefac în jar/ un drum de foc și-un drum de apă neagră/ și clipocitul mării într-aiure.” (36. *Increat*).

Rămâne la decizia și gustul cititorului să discearnă ce e pur hazard sau alchimie a cuvântului în astfel de tablouri textuale. Inevitabil, hazardul textualist poate sfârși în joc de cuvinte: „De la frigider, de la morgă/ Mortul și-a luat ultima morgă,/ Aceea de-a fi important pentru clipa supremă.” (53. *Moartea modernă*). Mesajul final e însă limpede: „Moartea modernă: lacomă, analfabetă, neserioasă...”. Încât poetul sfârșește prin a identifica apa-oglină a lui Narcis drept ceea ce este, fântână a morții: „O, morți plutind în cercuri siderale,/ Fântâna morții-și vede de-ale sale.// Strămiazănoaptea ceruie-n fiorduri/ Și-un vechi copil se plânge-n gol sub poduri...” (56. *Fântâna morții*).

Vechiul copil e cel care rezistă morții: e străeul, arheul eminescian, „bobul sinelui”, „ocna sacrală” a cuielor lui Hristos: „Vezi alb străeul tău pe jos?/ Vezi bobul sinelui asemeni/ unui cadran de ceas întors/ cu minutarele de

cremeni?// Mai străjuiești un chiparos/ pe veci uitat în caduceu/ și-n cuiele dintru Hristos/ ocna sacrală de Străeu?" (60. *Ocna sacrală*). Astfel, cine atinge „golul norveg” ajunge în *străpoezie*, în plin ethos transmodern: „Golul norveg,/ supremul gol,/ arde întreg până la Pol.” (67. *Strop 2*). Acolo, în suprema tăcere, „Se alege umbra de umbră,/ lumina de lumină, solitudinea de ea însăși/ Oscilația clipelor lasă loc nemișcării.” (70. *Ovăzul ninsorilor*). Poetul este cel care urcă și coboară zece trepte către *nordul infinit, străpoezia*,

numită, finalmente, *moarte în manuscris*: „Dar că bine mi-am prezis:/ am murit în manuscris...” (73. *Nord infinit*). Moartea în manuscris este, totodată, învierea poetului.

Cei mai mulți poeți construiesc, la întâmplare, culegeri de versuri. Simion Bogdănescu a învățat să arhitecteze o Carte, articulată în mitul său personal, *strămiazănoaptea*. Sunt de acord cu Valeriu Stancu: *Strămiazănoaptea* este cea mai bună carte a lui Simion Bogdănescu.

PETRUȘ ANDREI

POETUL SIMION BOGDĂNESCU, „STRĂMIAZĂNOAPTEA” „POEME NORDICE DE CUNOAȘTERE, DE IUBIRE ȘI DE MOARTE”

Recentul volum de poeme „Strămiazănoaptea” (Editura „Cronedit”, Iași, 2016) semnat de poetul, prozatorul și eseistul Simion Bogdănescu beneficiază de prefața „O carte a Tainei – frumusețe și simbol: Mirajul Nordului poetic” semnată de editorul Valeriu Stancu (poet, romancier și traducător însemnat al timpului nostru): „Strămiazănoaptea, afirmă distinsul scriitor, nu e doar spațiu, ci și revelație, vârstă (maturizare), idee, izvor de înțeleptire, ispită a evadării, a visului și, nu în ultimul rând, sugestivă și fericită aventură lexicală” (op.cit., pp. 5-6).

Titlul acestui volum de „Poeme nordice de cunoaștere, de iubire și de moarte”, cum a avut amabilitatea să le numească poetul însuși în dedicația de pe volumul oferit, este incitant și inedit, dându-ne cheia paradigmei în care trebuie citit.

Elementul de compunere *stră-* înseamnă „foarte vechi, arhaic” miazănoaptea ne duce spre nord. La miazănoapte (conform „Dicționarului de simboluri”) se află răul „Satana, ca principiu al ispitei și al răului vine de la Nord”. În „Ieremia” citim: „Locul nefericirii este tot miazănoapte. (...) de la miazănoapte se va deschide nenorocire asupra tuturor locuitorilor țării acesteia” (1.14).

De la Nord vin invadatorul, vântul pustiitor, răutatea și idolatria. Pentru greci însă, tot de la Nord se trage înțelepciunea hiperboreenilor. (Hiperborean, - locuitor al extremului nordic al globului terestru, arctic, boreal...).

Lapona Enigel din balada „Riga Crypto și lapona Enigel” a lui Ion Barbu își mână renii dinspre Nord spre Sud. Poetul Simion Bogdănescu își mână renii fanteziei și inspirației sale spre Nord, un ținut astral, pe tărâmul ideii.

„Castelul tău de gheață l-am cunoscut, gândire”, spunea matematicianul-poet. Același castel îl găzduiește și pe poetul Simion Bogdănescu.

Cu elementul de compunere *stră-*, autorul volumului „Strămiazănoaptea” creează noi cuvinte pentru a numi *ille tempore*: „strămiazălumină, strămiazămoarte, strălilieci, străpiatră, străeu, strălumină, străcriminal, străancestral.

„Eu nu strivesc corola de minuni a lumii”, afirma „poetul luminii” motivându-și crezul poetic: „Căci eu iubesc și flori și ochi și buze și morminte”.

Temele și motivele poetice sunt de la începuturile lumii.

Iubirea, pentru poetul Simion Bogdănescu este o modalitate de cunoaștere și de autocunoaștere:

„Te naști, iubire, dintr-un cântec vechi
ascuns aseară pînă dimineată,
se duc în vid străinele perechi
și doar oftează sanctuare-n ceață.” („Te naști iubire”)

Poetul este și el un dreptcredincios care aspiră la „Religia cărnii”:

„Într-un burg transilvan am iubit într-o
vară ciudată

O căprioară-femeie de altă etnie, timidă și
măritată”. (p. 57)

Pentru poet, poezia este asemeni
divinității, are darul ubicuității. Poetul înzestrat
cu har o întâlnește:

„În amurguri, în lemne, în lacăt, în zori,
în pleoape, în brazi, în livezi,
în ninsori
în turle, în zare, în crâng, în poteci”
(„Elegie-n octombrie”).

În „Crengi de timp”, într-o „Amiază sacră”
deschizându-și „Scoica minții” și a inimii,
Simion Bogdănescu rețraiește o „Toamnă
petruțiană”.

Moartea este văzută de poet ca aspirație,
premoniție și obsesie bacoviană. Cu fiecare zi pe care o trăim
murim câte puțin. Poetul prevede sfârșitul cu luciditate: „Câtă
luciditate atâta dramă” (Camil Petrescu). Lângă lumină stă tot
timpul o „Coasă de umbră”, o „Moarte modernă” și „Fântâna
morții”:

„O, morți plutind în cercuri siderale,
Fântâna morții-și vede de-ale sale” (p. 95).

Dar poeții nu mor niciodată, prin opera lor ei își desăvârșesc
vocația de scriitor, călătorind spre un „Nord infinit”:

„Dar că bine mi-am prezis:/ unsprezece-n manuscris./
Prima oară am doinit/ către nordul infinit./ Și a doua oară-
am spart/ un asteroid ciudat./ Și a treia oară-am uns/ osia de
gând ascuns./ Și a patra oară-am smult/ dinioară din demult./
Și a cincea oară-am nins/ un septentrion aprins./ Și a șasea
oară eu/ am rănit un ochi de zeu./ De vedeam de șapte ori/
numai vulturi visători./ Coborâți din opt în opt/ peste grui
cu înger copt./ Și a noua oară-n stea/ rod Strămiazănoaptea
mea./ Zecea oară m-am oprit/ tot la nordul infinit./ Dar că bine
mi-am prezis:/ am murit în manuscris...” (pp. 120-121)

SIMION BOGDĂNESCU, SUBSUMAT CUNOAȘTERII CREATIVE

Dacă-l întâlnești pe străzile Bârladului, pare o persoană ca multe altele, mă refer la cei care profesează în învățământ. Nu știu cum se face, dar după mers, după ținută, după uitătură, după sacoșa de lângă geantă, recunosc apartenența cuiva la breasla didactică. De cele mai multe ori, dascălul e grăbit, fiindcă este condiționat de ora fixă de intrare, de cele cincizeci de minute ale cursului, de pauza mică sau mare, de ieșirea din clasa cu școlari. Nici n-are nevoie de ceas, profesorul știe să ajungă la timp, să-și dezvolte momentele lecției, încât, când „clopoțelul” sună de terminarea orei, totul se va fi definitivat. Astăzi, cine nu cunoaște această măsură este „ajutat” de către elevi, care „se foiesc” în bănci, închid documentele aflate pe bancă și... așteaptă să iasă în recreație. Ora s-a rotunjit și-ncepe o altă preocupare: sfânta recreație, nu pentru repetare, revedere a temelor, conversații școlarești, ci, emancipat, pentru mersul în parc, o întâlnire, o țigară, o aranjare a *look*-ului...

Din mersul automobilului, l-am urmărit pe profesorul Ioan Puflea alias Simion Bogdănescu. Seamănă cu ceea ce știu și nu prea. Poate din astă pricină are și două nume: e „juma-juma”. Întâi de toate are calificarea de profesor pe care o exercită de-o viață. Cum să ieși „altfel” din matrița profesoratului? Își îndrăgește profesia de dascăl, lăcașul unde lucrează, munca și pe discipolii săi. Și elevii îl îndrăgesc mai apăsător decât pe alți confrăți de catalog. De ce? Doar ei știu să motiveze. A fi profesor nu e o funcție, ci un nobil act civilizator.

Cealaltă jumătate a omului se numește *scriitor*, adică poetul, prozatorul, eseistul, publicistul Simion Bogdănescu. Pe figura lui par a nu se fi șantuit semne ale trecerii timpului (o-ho, 65 de ani?). Are patima scrisului, dar nu a mâzgălelilor.

Cele peste nu știu câte cărți tescuite „în gândiri și în imagini” dau culoare *trecerii* fiecăruia dintre noi. La dumnealui, se așază pe temeiul unui căutător de semne, în cuvânt, în piatră, în nord, în simțire, în istorie, în mâine, în moarte...

Nu deosebesc pe chipu-i decât vrăbiile zburlete de deasupra gurii, mișcându-și cozile ritmic a veselie ori a înnegurare ori pletele de dac curgând de pe creștetul ciceronian. Sub streășina sprâncenelor, privirile sunt într-o mișcare lentă, sigură, țintită ca a unui bust singuratic de pe o alee din parcul municipal.

Deși prin străine meleaguri s-a pârlit la flacăra unei „jumătăți”, în autohtonie, s-a dedulcit la escapade pasagere, socotindu-le *punți de cunoaștere a misterului feminin, totdeauna limitat, mereu necuprins*. Cine nu e bântuit de himera iubirii locuiește departe de simțirile profunde, de adevărurile vieții. E un mod creator de a supraviețui unei plafonări profesionale, unei boli, unei societăți strâmbe... Ceea ce-l disculpă și-l salvează pe scriitorul Simion Bogdănescu, dragul bârlădean, este altă „jumătate”, *actul creației*, care nu e atributul fiecăruia, ci după cum înmoaie Domnul degetul în har și-i însemnează creștetul unuia, altuia... Așadar, Simion Bogdănescu e hăruit a fi artist al cuvântului. Aferim!

Acum, ca observator între oamenii de rând, mă-ntreb, fără a aștepta vreun răspuns: Care din înjumătățirile jumătăților o fi, cum spune adesea un preacinstit prieten, jumătatea a mai bună?

(Tabletă din ciclul *Filigranări*)

Mavrea ANDREEVICI

CELA CE LIPSEAȘTE SINGUR GLASUL SEU

În vremea ceia un boer de mărețe gânduri dintre cei mai sârmani om prost de feliul seu pre numele Ivane multe audzindu despre Simeon svântul au visat precum se duce iel pe gios de 65 de ori să se stâlpească la stâlp și la a 65-a cale tocma îl făcea pre Simeon excelsior ehe întocma dogma ca și cum ar hi pute mai presus fire decât nălțare de stâlpi și decât susimea întru care stetea cineș culcus

și cum ar vorovea iel cu Simeonul împreună despre dialul morilor de vânt despre tei cu vergure întrîns despre cabinetul gâlgames de anatomie cu clondire în loc de criere despre oh și mai vârtos despre ah cum vom hi strigați de o hicleană paseri în irema unui codru adânc

iară cădzând de la stâlpul un verme îl loose Ivane întru mâna sa pentru ce ai fost tu loat verme cădzut din piciorul meu ar hi zis atunce Simeonul iară omul prost cu nume de Ivane ar hi dădut răspuns că nu verme ce juvaer iaste

că juvaer iaste și să îl chemăm au zis iei în păr uni koh-i-noor au sărit uni dendărătul stâlpului alț crucea-sudului au întâmpinat alț deadreapta ba nu ar hi zis Ivane strămeazănuapte să dzicem ca deacă a hi juvaer pren nopti să lumirăm cu iel și la aciasta peloc s-au trezit din grele visuri dară trezia sa asemine visului dintăi era strălumina...

Zâna TĂMĂȘANU

UN POET ATIPIC : SIMION BOGDĂNESCU

Se spune că, spiritual, poeții nu au vârstă, ei rămân mereu tineri căci inima le e mereu tânără, dar ca orice pământean, în plan terestru, își numără și ei anii.

Este ce i s-a întâmplat de curând și cunoscutului poet Simion Bogdănescu, care și-a sărbătorit a 65-a aniversare însoțită de o nouă lansare de carte : volumul de poeme *Strămiazănoaptea*, apărut la Cronedit Iași, 2016 și considerat de scriitorii Valeriu Stancu, Theodor Codreanu, Lina Codreanu ș.a. ca fiind *apogeul* creației poetului, volum de deplină maturitate artistică, dat fiind că poezia din acest volum *cheamă, seduce, are nerv și fluentă, are naturalețe, de-ai zice că prin venele autorului sângele circulă îngemănat cu poezia*” (V. Stancu).

Toți vorbitorii l-au prezentat ca pe un poet atipic, prin creația sa inedită care pe alocuri se întâlnește cu poezia lui Ion Barbu, poetul matematician; atipic prin atracția și mirajul pentru Nord, dovadă volumul lansat acum, în timp ce mai toți poeții sunt atrași de Sud, de căldura solară. Atipic în fine este și prin firea și comportamentul său, dar și prin ținuta, înfățișarea sa dădăci schițată deosebit de sugestiv de Lina Codreanu.

Cine este Simion Bogdănescu? Nimeni altul decât apreciatul profesor de limba și literatura română, conducătorul cenaclului și revistei „Aripi tinere” de la Liceul „M. Eminescu”, Bârlad, autor de volume de versuri, proză, eseuri, membru al Uniunii Scriitorilor Români, care a debutat cu volumul *Totem interior* în 1991, la vârsta de 40 de ani, ca și Tudor Arghezi altădată, dar care scria versuri încă din anii de gimnaziu. Pot depune mărturie în această privință, deoarece l-am cunoscut în acea perioadă ca elev preadolescent.

Ioan Puflea, alias Simion Bogdănescu, s-a născut la 27 octombrie 1951, în satul Hupca, comuna Unțești, cătun pomenit în folclorul sărbătorilor de iarnă, al patrulea sat al cărui nume începe cu litera H în care s-au născut scriitorii, cum spunea cunoscutul rebusist Serghei Coloșenco, după Humuleștii lui Creangă, Haimanale al lui Caragiale și Hordou al lui Coșbuc. A urmat cursurile primare în satul natal, având un destoinic dascăl, Gheorghe Secrieriu, iar cursurile gimnaziale la Unțești, comuna Bogdănești. De pe acum începe să scrie versuri pe care le adună în caiete ce vor fi arătate de colegi sau de mama sa învățătorului, apoi profesorului de limba română, unul dintre aceștia fiind chiar eu.

I-am citit cu atenție încercările literare, l-am încurajat și l-am sfătuit să aducă spre lectură tot ce scria dar, fire mai interiorizată, timidă chiar, nu o făcea decât când insistam. Îl observam deseori în recreații stând mai retras, furat de gânduri, ca un alt *Fănuță* din „Prăvale-Baba” de Ionel Teodoreanu.

Și-a continuat studiile la Liceul „Gh. Gheorghiu-Dej”, azi „Mihai Eminescu”, remarcându-se la limba română și publicând versuri în revista școlii. După absolvire, a devenit student al Facultății de filologie a Universității „Al. I. Cuza” Iași. Pe la începutul anilor '70, când el era student iar eu dădeam niște diferențe la Limba franceză, ne întâlneam pe holurile Universității. Atunci am văzut, cu plăcere, că numele îi apărea în revista studențească, *Dialog*, unde semna diverse creații, alături de mari profesori. A rămas, de câte ori îl întâlneam același politicos, modest și îndatorat fost elev.

Un timp „i-am pierdut urma”. După absolvirea facultății, s-a titularizat la Odorheiu Secuiesc, ca profesor de limba și literatura română la Liceul Pedagogic. A lucrat și în redacția unui ziar județean pentru ca, după 1992, să se transfere la Liceul „Mihai Eminescu” din Bârlad.

Am avut prilejul să-i cunosc mai bine activitatea, să particip la lansările volumelor lui de poezie sau proză începând cu „Totem interior”, 1991 și continuând cu celelalte creații lansate la Liceul „M. Eminescu”, la Biblioteca „Stroe Belloescu” sau la Academia Bârlădeană, al cărei membru a devenit. Cu fiecare astfel de prilej, m-am bucurat de succesele lui, felicitându-l și mândrindu-mă cu el, nutrind totodată speranța că o câțime din știința lui de limbă și literatură română le-a căpătat de la mine ; lucru de altfel recunoscut de el prin autografele date pe cărțile oferite de fiecare dată și în care scria: *Domnului Costică și Doamnei Zâna Tămășanu, în semn de sinceră prețuire pentru luminarea minții, de la fostul lor elev, Ioan Puflea, astăzi Simion Bogdănescu, Bârlad, 30 martie, 1992; sau : Familiei Tămășanu, tare multă dragoste de la mine pentru că mi-au fost foarte buni profesori de românească și de limba și literatura matematică, Bârlad, 1 făurar, 2005, ș.a.*

Vrând să-i răsplătesc munca, am organizat de câteva ori la Școala nr. 9, astăzi „Manolache Costache Epureanu”, unde predam limba română, prezentarea unora dintre volumele ce îi apăruseră și făcându-l cunoscut elevilor mei. A venit însoțit de cunoscuți și îndrăgiți autori, Serghei Coloșenco, Petruș Andrei, Petruța Chiriac, Livia Andrei, spre încântarea copiilor și a colectivului didactic, înfiripându-se de fiecare dată un plăcut și interesant dialog. Copiii doreau să afle când s-a produs debutul literar, ce este mai ușor de scris, proză sau poezie, dacă a avut momente când a vrut să renunțe, de ce și-a schimbat numele și multe altele. Poetul le-a răspuns, le-a citit din creația sa, apoi „i-a luat, el, la întrebări”: dacă scrie careva din ei, dacă au la ei ceva din creația proprie, i-a invitat să citească, i-a încurajat să continue pentru că succesul nu vine imediat. Mulți dintre copii, la terminarea gimnaziului, i-au devenit elevi la Liceul Eminescu.

Pe măsură ce timpul s-a scurs, poetul s-a maturizat, creația i s-a diversificat – poezie, proză, eseuri –, a crescut cu fiecare volum. În cei 25 de ani de creație, a ajuns la volumul cu numărul 24, motiv de a fi aniversat!

După 2005, l-am descoperit pe Ioan Puflea – Simion Bogdănescu și în altă ipostază, cea „extracurriculară”, devenindu-ne partener de excursii externe, sub „bagheta” regretatului Costică Tămășanu, alături de grupul de prieteni și colegi cu care am descoperit istoria, cultura și frumusețile bătrânei Europe, fascinați de țările sudice sau de cele nordice, care, poate, au influențat titlul ultimului volum lansat. De fiecare dată, poetul nostru ne-a încântat cu solidele sale cunoștințe de istorie, arheologie, literatură, recitându-ne versuri din poezii lumii.

La ceas aniversar, îi doresc poetului și prozatorului Simion Bogdănescu să aibă inspirație, să fie sănătos, să aibă mult succes și cât mai mulți cititori!

La mulți ani!

Dorina STOICA

CU SFIALĂ, DESPRE UN MARE SCRIITOR CONTEMPORAN

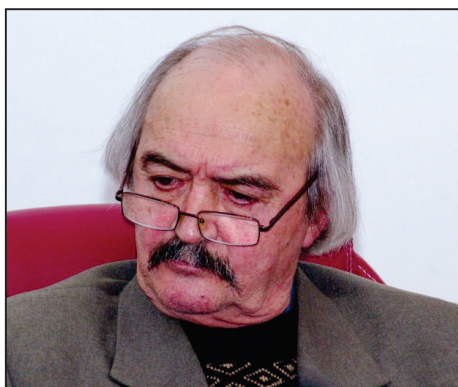
De scriitorul **Simion Bogdănescu** mă leagă o prietenie literară de când am început să public. Este poet, prozator și eseist de marcă, membru cu vechime al U.S.R. și profesor (Ioan Puflea) la Liceul „Mihai Eminescu” din Bârlad, unde coordonează și Cenaclul elevilor, *Aripi tinere*. Autor al unui număr impresionant de cărți, prezență activă în viața culturală a urbei, poate fi socotit unul dintre scriitorii de marcă ai literaturii române contemporane. Modest, discret dispus să ajute și să îndrume, acest mare scriitor pe care mă bucur să-l am prieten și concitadin a fost cel care s-a aplecat cu multă răbdare asupra scrisului meu încă de la debut, mi-a citit toate cărțile, a scris despre ele, iar atunci când am vrut să abandonez ori să nu mai fiu prea vizibilă în diferite întâlniri culturale, m-a încurajat să merg înainte fără a ține cont nici de laude, nici de critici, să-mi urmez destinul literar atâta timp cât voi simți că am ceva de transmis prin cuvântul scris...

Mi-a dăruit în luna august cartea intitulată *Pe vremea cailor păgâni* (Cronedit, Iași, 2015), cu permisiunea de a scrie despre ea și a publica pe blog și oriunde voi dori. Desigur, flatată de încrederea maestrului (eu considerându-mă ucenică în ale scrisului), am resimțit o puternică emoție scriind aceste rânduri, încercată de teama că nu mă pot ridica la înălțimea unei cărți pe care o socotesc cea mai bună proză scurtă pe care am citit-o în ultimii ani și pe care o recomand tuturor iubitorilor de lectură de calitate...

Scrisul lui Simion Bogdănescu este o sărbătoare, o licoare din care sorbi câte o picătură pentru ca să țină cât mai mult...

Manifestare omagială Simion Bogdănescu - 65

29 octombrie 2016,
Sala de Conferințe a Primăriei Bârlad.
În jurul poetului, de la stânga la dreapta: poetul Petruș Andrei, editorul și criticul literar Valeriu Stancu, președinta Academiei Bârlădene Elena Monu, prof. Elena Popoiu.

Simion BOGDĂNESCU

VĂRU' VRĂBIUȚ

(epos de dor)

Vara bura cărstei de foc,
O lacrimă de jar în zare,
Nuiaua magică-n ponoare
Stătea cu umbra la mijloc –

Ceasornic primitiv, la loc
Sta gușter verde-n așteptare,
Că presimțise crima care
O săvârși copita: poc!

Lovit-ai tâmpla, ceacă sur,
Lu' văru' Vrăbiuț, cu sete,
Copita ca o rea pecete,
Pe unde-o fi al ei femur?

Lovit-ai tâmpla, sur pustiu,
Căldura mi te-nnebunise,
De-ai făurit, precum în vise,
Lu' văru' Vrăbiuț, sicriu!

Ce fluiera el când era
Pe-a ta spinare-n fugă ruptă!
Parcă se tot ducea la luptă,
Cu zarea-n măguri fulgera!

Și cât de tare chiuia:
„ – Haideți la mere și la pere,
Că eu mă duc de-acu', măi vere!”,
Și toată lumea-nmărmurea.

Prindea și fulgerul din șea
Și clocotea și lunca suptă...
Mândria-i, iată, întreruptă,
Și văru' Vrăbiuț murea.

La unșpe ani prin sat striga:
„ – Haideți la mere și la pere,
Că eu mă duc de-acu', măi vere!”,
Destinul i-a și fost așa!

L-au privegheat părinții sfânt,
Copiii satului de viță
Sugeau bomboane-lămâiță
Cu plâns!... Și-l puseră-n mormânt.

*

Dar noaptea versurile-i curg:
„ – Haideți la mere și la pere,
Că eu mă duc de-acu', măi vere!”,
E văru' Vrăbiuț din crug!

DOAMNELE DE ODINIOARĂ ALE ACADEMIEI BÂRLĂDENE

Poete ele însele *pour la plupart*, au fost lumina acestei frățietăți de visători care aveau nevoie de lumină pentru a așterne pe pagină fulgurațiile inspirației. Mai raționale sau mai expansive, mai sensibile sau mai sobre, mai îngăduitoare sau mai drastice în păreri, erau așteptate, erau primite cu afecțiune și respectate. Alături de poete consacrate în paginile revistelor Academiei, nu trebuie să lăsăm deoparte numele doamnelor care nu au ținut să se vadă negreșit tipărite. Cine mai știe astăzi – și ar trebui să știe, mai cu seamă ipoteticul istoric al Academiei Bârlădene – de Elena Adjudeanu, Impy Marilicanti, Mina Popa?... Toate așteaptă să fie redescoperite de Academia de azi. În cercetarea pe care a început-o Roxana Galan (*Doamne de altădată la Academia Bârlădeană*, în *Academia Bârlădeană*, Anul XXII, nr. 1(58), pp. 12-16), vedem o promisiune...

ZOE G. FRASIN, născută Marinescu (13 decembrie 1872 – 26 iunie 1940), cunoscută de mulți mai ales, sau numai, ca soție a poetului George Tutoveanu, a fost văzută de cei ce au știut să-i deslușească esența, ca „o femeie de mare merit” (N. Iorga); un „suflet ales, veșnic sub tortura setei de absolut”... care „a părăsit Bucureștii, facultatea, părinții și a venit la Bârlad urmându-și iubitul adorat (...) cu ușurința ființelor prea puțin legate de exterioritate și a celor aspirați de ideal” (C.D. Zeletin). „Așa mi-a rămas icoana ei : „aplecată asupra unui trandafir din grădina fermecată din fața casei, aplecată pe cărți ca să le culeagă frumusețile pure, mângâind și sfătuind cu o limpeziciune fără samăn a cuvântului”(…) și întreținând „în casa curată din capătul Epureanului un cuib de mângâietor idealism” (G.G. Ursu). „A spune despre Doamna Zoe Tutoveanu că a fost numai o scriitoare și o poetă (...) este a spune prea puțin”, depune mărturie Romulus Dianu, nepot al ei după mamă. Și continuă : „Într-un timp „când femeile aveau mai multă personalitate decât bărbații, iubita noastră Mama Zoe a fost una dintre aceste mari femei”, (...) „una dintre figurile moldovenești de cea mai adevărată nobleță”(…), una dintre puținele mari femei ale țării noastre, care a meditat și a scris într-o lume neprielnică, într-un secol ostil poezilor, mâhnită ca o paradisiacă pasăre cântătoare care trebuie să ierneze la nord (...) O femeie ca o iasomie...”

Singurul volum de poezii, *Șoapte*, i-a rămas în manuscris. Între acestea, demne de orice antologie, tulburătoarele versuri din *Tuberoze*, florile *suave și plăpânde* pe care poeta le poartă în inima pustiită după pierderea Cordeliei, unica ei fiică, în care Iorga vedea o copilă de geniu, așa cum a spus și despre Corina, unica

fiică a lui Șt. O Iosif și a Nataliei Negru, care a murit la vârsta de 17 ani în brațele medicului și poetului V. Voiculescu. Un destin a făcut ca și Corina Iosif, ascunsă într-o pivniță în timpul primului război mondial, să fie ucisă de o schijă germană în brațele mamei. Imediat după moartea Cordeliei, Zoe Tutoveanu a albit și nu a mai părăsit până la moarte veșmintele de doliu. Două poete, două existențe tragice prin moartea unicelor fiice. Pe bună dreptate, C.D. Zeletin observa că lexemul de început al numelor ambelor fetițe este *cor* -, în latinește, *inimă*...

TUBEROZE

Suave și plăpânde tuberoze
Și palide și mate ca un mort,
În inima-mi (un breviar cu poze)
Vă strâng îndurerată și vă port...

Parfumul vostru-amar ca o durere,
Ca un prinos atâta de subtil,
Aduce-n juru-mi farmec și tăcere
Și chipul drăgălașului copil,

A cărui mână albă ca o floare
Dezmiardă lin obrazu-mi obosit
Și glasul-i în cadență de izvoare
Dă gândurilor drum spre infinit.

Cum luminați în toamna fumurie
Tăcere-adâncă-n preajma unui mort,
Pe sufletu-mi, pe inima pustie,
Vă strâng îndurerată și vă port.

Poeta SYLVIA PAN, pe numele real *Natalia Pașa* (26 august 1888, Bârlad – 18 decembrie 1951, București), este fiica lui Atanasie Pașa și a Ruxandrei, al cărei tată, Gheorghe Philippide, era unchiul filologului Alexandru Philippide, născut și el la Bârlad, în anul 1859, absolvent al Liceului „Gh. Roșca Codreanu”. Natalia Pașa, ne informează prof. Traian Nicola în volumul 5 al *Valorilor spirituale tutovene*, a făcut călătorii de studiu în Grecia, cu care ocazie s-a interesat de ascendența sa biografică în ramura Philippide. *A propos*, ar fi nimerit, important și necesar ca un membru al Academiei Bârlădene să-și asume sarcina cercetării în arhive a originii familiei, despre care chiar filologii care au scris despre Alexandru Philippide știu foarte puțin...

Alegerea pseudonimului *Sylvia Pan*, sugerând deopotrivă pădurea și pe zeul ei Pan, e probabil un *arrière-pensée* cu trimitere la pseudonimul literar al Reginei Elisabeta, *Carmen Sylva*. Ca și Zoe G. Frasin, are pregătire academică, fiind absolventa secției de Istorie-geografie din cadrul Facultății de Litere și Filozofie a Universității din București. Ca studentă, este remarcată de profesorul Nicolae Iorga, care îi publică lucrări de istorie în „Analele Academiei” și o solicită ca meditatoare pentru copiii lui. Refugiată în Moldova din cauza războiului, este timp de 3 ani directoarea Liceului de fete din Botoșani (1916–1919), apoi i se oferă un post de asistent la Universitatea din Cluj, dar alege să revină la Bârlad (1919) pentru a-și îngriji tatăl. Este profesoară la Școala Normală de fete „Neculai Roșca Codreanu” și, temporar, la Liceul de fete „Iorgu Radu”. În această perioadă corespundează cu N. Iorga și G. Topîrceanu. Ia foarte în serios organizarea Academiei Bârlădene, unde este foarte apreciată. Colaborează la revistele bârlădene *Graiul nostru*, *Scrisul nostru*, *Răzeșul*, dar și la alte reviste din țară: *Adevărul literar și artistic*, *Convorbiri literare*, *Însemnări ieșene*, *Gândul nostru*, *Însemnări literare*, *Țara de Jos*, *Zări senine*. În 1930 părăsește Bârladul și, după câteva luni la Turnu Măgurele, se stabilește definitiv în București, unde este profesoară la celebrul Institut de fete Moteanu. De menționat că urna cu cenușa ei a fost adusă în orașul natal și depusă în mormântul familiei Philippide-Pașa-Gheorghiu din Cimitirul Eternitatea.

Apărută exclusiv în reviste, neconsacrată prin publicarea unui volum, poezia Sylviei Pan, impregnată de modelul eminescian și înfiorată de frământări moderne, vorbește, aproape întotdeauna, despre sine.

VISCOLUL

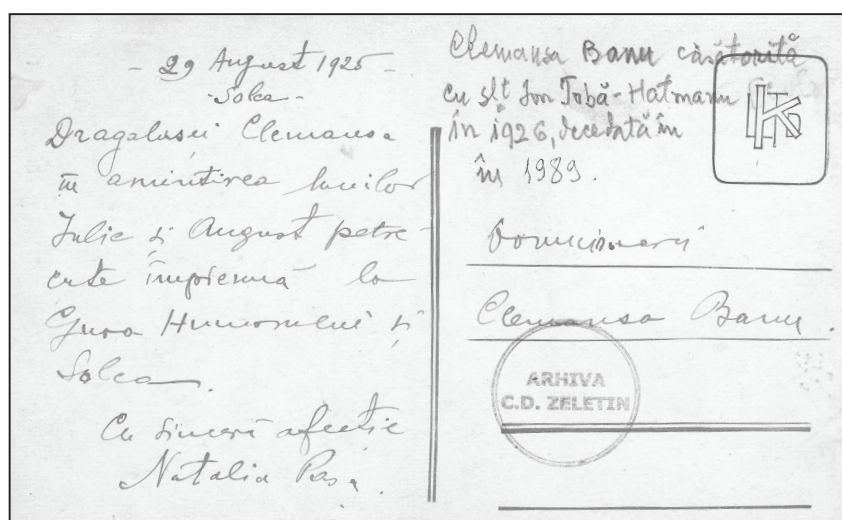
E ger și vânt cumplit afară...
Ce-aripă neagră a trecut?
Ce om rănit oare-a gemut?
În taină gându-mi se-nfioară...

În ceruri luna când răsare,
Privește parcă-n cimitir
Sub a zăpezii patrafir
A verii dragă arătare...

Azi lupi flămânzi se-ațin în cete
Și corbii suri tot vin mereu...
În suflet plânge doru-mi greu;
De-a verii vrajă-i este sete...

Dar vântul geme tot mai tare,
La geamuri mii fantome plâng,
În suflet visele-mi se stâng
Și sfarm-a dorului altare...

(Poezie apărută în *Scrisul nostru*, anul I, nr. 11, noiembrie 1929, p. 3, reprodus în ediția anastatică scoasă de Academia Bârlădeană, Editura Sfera, Bârlad, 2012.)

Carte poștală-foto, conținând pe avers fotografia, ideală în fidelitatea ei, a **Nataliei Pașa**, datată 29 august 1925 și adresată d-rei Clemansa Banu, căsătorită în 1926, cu sublocotenentul (pe atunci) Ion Tobă-Hatmanu, văr cu poetul Ion Larian Postolache (1916–1997), membru al Academiei Bârlădene în perioada ei bucureșteană. Ion Tobă-Hatmanu, erou în al Doilea Război mondial, a fost, în acei ani, o personalitate de mare rezonanță în privința bravurii militare. Din arhiva C.D. Zeletin, inedit.

Nelu VASILE

ROMÂNIA PITOREASCĂ. PE URMELE LUI ALEXANDRU VLAHUȚĂ ÎN GORJ

Aflat în călătorie de documentare pentru cartea **România Pitorească** apărută în anul 1901, Alexandru Vlahuță a vizitat Gorjul pe traseul Tismana – Târgu-Jiu – Valea Jiului – Novaci – Munții Parâng - Polovragi. Nu se cunoaște cu certitudine anul călătoriei, dar e de presupus că documentarea a avut loc în 1899 sau 1900, având în vedere faptul că este consemnată și statuia lui Tudor Vladimirescu, care fusese ridicată pe postament în noiembrie 1898.

Vizita a fost immortalizată de fotograful Voinescu, iar pe baza clișeului său, editorul George Sfetea (cumnatul lui George Coșbuc) a realizat o ilustrată (foto 1, *Salutări din Tismana / Spre Drumul Tainelor*) care îl are în centrul imaginii, în prim

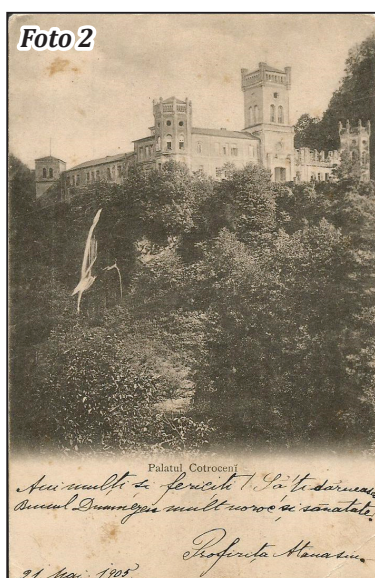
Foto 1

plan, pe Alexandru Vlahuță ținând pe genunchi o mapă pe care se poate citi, folosind o lupă, cuvântul *Tismana*, înscris cu litere aurite sub forma unui arc de cerc.

În cele ce urmează, citându-l pe scriitor, vom ilustra cu imagini de epocă traseul parcurs de Alexandru Vlahuță în județul Gorj.

TISMANA

„...sus, pe vârful unei stânci fioroase (*Stîrmina - n.a.*), îți apare, în toată fantastica ei măreție, mănăstirea Tismana, cu zidurile ei îndrăznețe, cu turnurile ei înalte de castel din timpurile vechi“ (foto 2, cu mențiunea că este cu adevărat vorba despre Mănăstirea Tismana și nu Palatul Cotroceni, cum greșit este inscripționată imaginea; interesant este însă faptul că ilustrata a

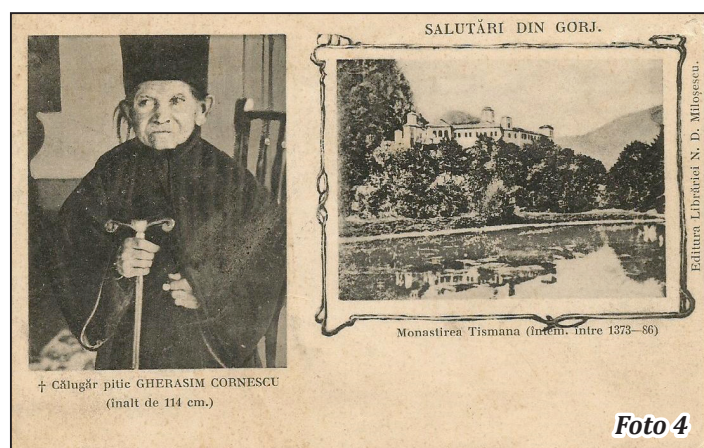

fost expediată unei eleve din Clasa a II-a Normală, Azil „Elena Doamna” Cotroceni, București).

„...torentul Gurniei, repezit de sus, de sub talpa mănăstirii, s-aruncă vâjâind și cade de la o înălțime amețitoare peste o grămadă de stânci dărâmate, unde sulul de apă se sparge și se preface într-o spumă fumurie pe care-o ia ș-o duce-n undele-i repezi râul Tismana“ (foto 3, cu mențiunea că pârâul Gurnia a dispărut înainte de 1989, când a fost realizat sistemul hidroenergetic Cerna-Motru-Tismana).

„În poarta mănăstirii ne iese-nainte piticul Tismanei, un călugăr mic, spân, cu fața zbârcită ca un hrib, o mogâldeată de om, cu glas de copil, cu ochi și mișcări de maimuță. Arătarea aceasta ciudată se potrivește de minune cu sălbăcia locului în care ne aflăm“ (foto 4, călugărul Gherasim Cornescu, 1815-1902, înalt de 114 cm.).

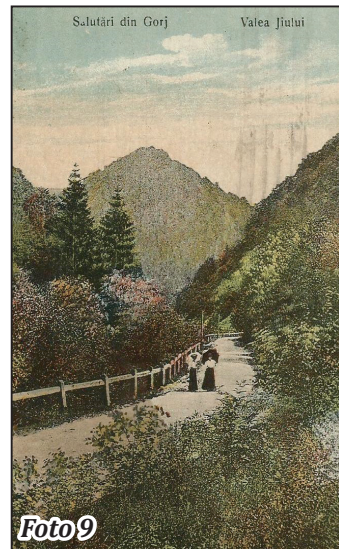
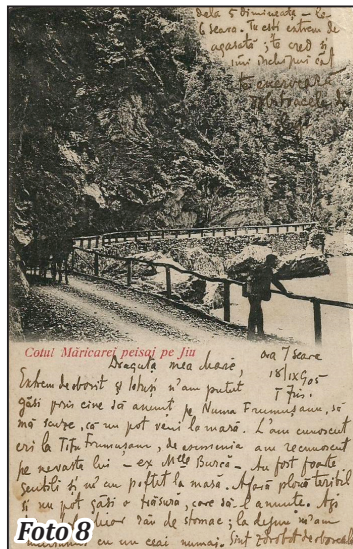
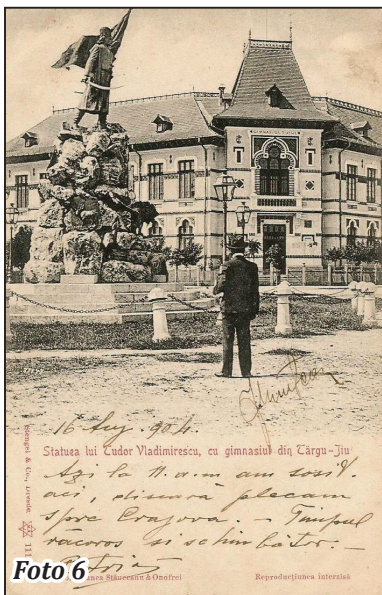

TÂRGU-JIU

„La asfințitul soarelui intrăm în Târgu-Jiu... Străzile sunt largi și drepte. E liniște ca la țară; și ce aer de bătrâni gânditori au unele case vechi“ (foto 5, *Strada Tudor Vladimirescu*).

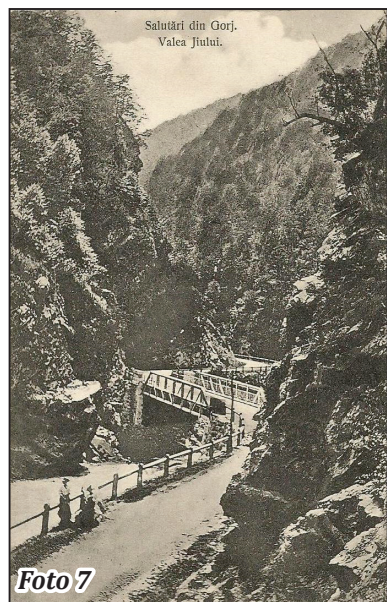

„Statuia lui Tudor Vladimirescu – așa de potrivit așezată în fața gimnaziului – această nepieritoare întrupare a vitejiei și a jertfei, este și va fi pururea cea mai minunată lecție de patriotism pentru fragedele generații ce se vor perinda pe dinaintea ei“ (foto 6, fostul gimnaziu, astăzi Colegiul Național „Tudor Vladimirescu”).

fac scară la cer, ...“ (foto 9).

„Ne oprim la Păiuș, la vamă. Mai sunt șapte kilometri de-aici până la graniță. E așa de îngustă valea, că pe toată distanța asta nu s-a putut găsi un loc așezat pe care să se poată zidi o casă de vamă mai aproape de hotar“ (foto 10, Vama Păiuș de la granița cu Austro-Ungaria).

VALEA JIULUI

„Nicăieri n-am văzut desfășurate cu atâta măiestrie, în același cadru, cele trei mari podoabe ale pământului – munții, pădurile și apa – ca în trecătoarea aceasta spre Petroșani. Șoseaua, o prispă netedă scobită-n brăul stâncos al muntelui, largă de două care și lungă de 29 de kilometri, merge șerpuiind pe marginea Jiului, care-și taie voinește albia-n stâncă... Poduri frumoase, tăiate

ca-n marmură, aruncă șoseaua de pe un mal pe altul“ (foto 7).

„Priveliști neașteptate, uimitoare, pururea altele, se dezvelesc la fiecare cotitură a drumului“ (foto 8).

„Uneori, păreții nalți de pe de lături se desfac, deschizând deodată ca o spărtură largă în orizont. Toată valea se umple de lumină. Privirile noastre se pierd, uimite, peste mormanele depărtate, cari se urcă mereu,

NOVACI

„Pe la prânz intrăm în Novaci, un sat lung, de nu se mai sfârșește... Casele albe răsar ici-colo...“ (foto 11, Casa și Magazinul N. Vinereanu).

„Prin mijlocul satului trece Gilortul, puind în mișcare, cu undele-i harnice, mori, pive și joagăre, de-al căror vuiet răsună zăvoitul de arini, ce se-ntinde de-alungul râului“ (foto 12, Moara N. Comănescu).

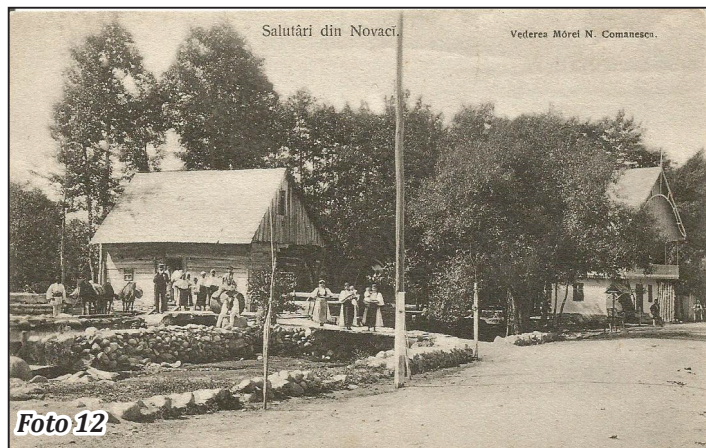

Foto 12

„Ce chipuri rumene și frumoase au novăcenii și ce curat se poartă... Cămășile albe, cusute cu arnici și cu fluturi, maramele-nvârstate de borangic, scurteicile-nflorite și sumăieșile cu ciucuri, vâlnicile de lână neagră, vârgate cu roșu, betele-nguste, cusute cu mărgelile, ițarii de dimie albă - toate sunt țesute și lucrate-n casă. Și ce bine-l prinde pe român portul acesta al lui, așa de curat, așa de simplu și de frumos!“ (foto 13, cu Sofia, Ermina și Mili la Gilort, dar și foto 11, foto 12, foto 14).

Foto 13

„... în roată largă, se mișcă încet, în dulce legănare, strămoșeasca horă, joc potolit, tacticos... La țară hora e

Foto 14

0 horă în satul Peștișani Județul Gorj

temeiul jocului. Ea înfățișează, în închipuirea poporului, ca și în cântecele poezilor, împăcarea, frăția, unirea tuturor într-un singur cuget - e veche, de la întemeierea neamului nostru și-aceeași a rămas în toate părțile locuite de români” (foto 14, dar nu hora la Novaci, ci la Peștișani, pe unde Vlahuță trecuse în drumul de la Tismana la Târgu-Jiu).

PE ÎNĂLȚIMILE PARÂNGULUI

„Un drumeac îngust, săpat cu multă greutate, pleacă din coasta Novaciului și urcă, șerpuiind printre surpături și vârtoape mâncate de șuvoaie, până la Titvele. Aici descălecăm, după cinci ceasuri de drum și intrăm în răcoroasa pădure de brazi... În mijlocul acestei păduri,

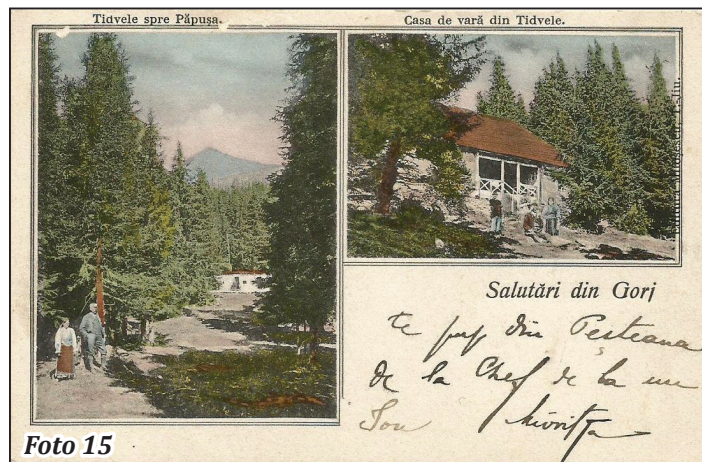

Foto 15

străbătută de izvoare, sunt câteva case de lemn... locuințe de vară pentru iubitorii de liniște, de aer curat și de natură frumoasă” (foto 15, cu două imagini: „Titvele spre Păpușa” și „Casă de vară din Tidvele”; fostul drumeac este astăzi o porțiune din „Transalpina”).

POLOVRAGI

„...Deasupra ieșim într-un șes larg și neted pe care e așezat satul Polovragi. Mănăstirea unde ne găzduim pe noapte, e retrasă mai în fund, într-o margine de crâng, la ieșirea Oltețului din munți” (foto 16, Mănăstirea Polovragi

Foto 16

se vede în stânga, Cheile Oltețului sunt în mijlocul imaginii, pe direcția nord-sud, în timp ce satul e în spatele fotografului, spre sud).

Nota autorului: Ilustratele reproduse mai sus fac parte din colecția subsemnatului și sunt de regulă circulate prin poștă pe la începutul secolului al XX-lea (1900-1912), cea mai veche fiind însă cea alăturată (foto 17, expediată la Pitești în 27.08.1899, din Târgu Râureni, Vâlcea), care reunește două dintre imaginile prezentate anterior (foto 2 – stânga sus, foto 13 – stânga jos), plus o imagine din Baia de Fier (în dreapta sus), localitate situată între Novaci și Polovragi, prin care Alexandru Vlahuță a trecut în mod obligatoriu.

Conform acestei ultime ilustrate, vă transmit... **salutări din Gorj!**

Emanoil STERESCU

CARAGIALE, PRIETENUL NOSTRU

Ai fost, ești și vei rămâne Everestul dramaturgiei românești. Ai răsărit undeva, acolo sus, lângă Alecsandri, Eminescu, Creangă, Slavici și Vlahuță, de acolo strălucești ca un giuvaier în spațiul românesc. Sub fetrul pălăriei tale, trasă mereu spre sprânceana dreaptă se plimbă încă, mici, vioi, atenți la toate, scânteietori de inteligență, ochii în care s-a oglindit adânc societatea. Sub nasul sensibil înzestrat de Dumnezeu cu miros fin, o mustață deasă acoperă gura plină de zâmbet, de ironie, de satiră. Aidoma cu al mamei domniei tale, Catinca, ardeleancă din Brașov.

Marele poet Alexandru Vlahuță, a cărui prietenie pentru I.L. Caragiale devenise un cult, a încălcat „ordonanța polițienească” ce a dat-o dramaturgul de la Berlin de a nu povesti nimic despre el, relatând unui grup de prieteni: „Mai demult, într-o seară de iarnă, Caragiale vine la mine. Sosea din străinătate. Afară ninge. Intră repede. Se oprește brusc și, cu glasul înduioșat, cu privirea pierdută în depărtările trecutului, spre surprinderea celor cu care eram de față pentru a-l întâmpina: *Parcă văd. Seară. Frig. Ninge. Viscolește. La Ploiești. Acum cincizeci și atâția de ani. O femeie săracă, într-o odaie fără foc, se chinuie, nemâncată, pe o saltea de paie... Vântul vâjâie afară, nenorocita femeie se zvârcolește înăuntru cu dureri grave. Și toată noaptea o duce așa. De-abia către ziuă se ușurează. Naște un copil fără noroc... Ei bine, copilul acela sunt eu!* Un nor de duioșie se lasă pe fețele noastre. Caragiale împrăștie norul cu o glumă și se restabilește”, încheie A. Vlahuță mișcătoarea sa povestire publicată în „Flacăra” din 4 februarie 1912.

Caragiale a scris puțin, față de ceea ce a povestit prietenilor. Cei care au trăit în intimitatea marelui dramaturg spun că titanul a fost superior operelor sale.

Victor Eftimiu spunea în aceeași revistă „Flacăra” din 16 iunie 1912, număr festiv, consacrat marelui dispărut: „Caragiale a fost un paradox. Mai mult ca oricare altul el desminte faimosul „stil e omul”. Câtă deosebire între scriitor și om! Pe de o parte un stil lipsit de înflorituri, iar pe de alta o grădină bogată. Un cer de iarnă, limpede, oțelit e stilul său, iar omul a fost un uragan cu străfulgeri violente, pe culmile norilor fantastici. Ce cumpănit e stilul lui Caragiale și ce impetuos a fost omul!

În casa lui Vlahuță era mare sărbătoare când de la Berlin soseau câteva rânduri sau o telegramă. Își avea odaia sa care strălucea totdeauna.

Victor Eftimiu relatează în continuare: „Odată Caragiale se hotărî să-și înceapă scrisul. El încunoștiință pe Vlahuță, rugându-l să-i cumpere o masă mică, albă, de brad. Vlahuță se

grăbi să-i cumpere. Caragiale sosi din Berlin și se pregăti de lucru. Dar n-apucă să scrie, cele dintâi rânduri și călimara se răsturnă, pătând masa. Atunci maestrul se sculă și n-a mai scris nimic. I s-a părut că-i un semn rău. Lângă pata de cerneală a scris: *Toate meseriile necurate lasă pe te. Și s-a încălit.*”

Caragiale a scris greu, dar vorbea foarte ușor, spun cei care l-au cunoscut. Aceasta nu înseamnă că așternea greu pe hârtie. Munca lui începea după ce scria o bucată. Era într-o veșnică goană după mai bine și după mai frumos. Fiecare pagină era supusă severului său simț autocritic. Înainte de a scrie piesele și nuvelele erau povestite prietenilor, privindu-i din când în când în ochi pentru a observa efectul. De fapt, acum era o primă eliminare, arunca ce nu plăcea.

Pentru aceste calități și multe altele, ilustrul nume a fost și va rămâne un PARADOX.

Neculai-Claudiu APOSTOL

Mă-ntorc să văd ...

Privesc prin ploaie
Și nu-l văd,
Dar știu că omul este
Icoană, azi nevăzută.

Privesc spre soare
Și nu o văd,
Dar știu că pasărea
Neoprită va zbura.

Privesc spre stele
Și nici pe ele nu le mai zăresc,
Dar știu că bijutierul
Salbă de dat nu șlefui-va.

Mă uit prin crengi de martie
Nu găsesc nici mugur, nici floare,
Dar știu că anul nu petrece,
Fără veșminte noi, vreo primăvară.

Mă-ntorc spre cufărul memoriei
Să ocrotesc icoana și pasărea și pomul.

Mircea COLOȘENCO

GEORGE BACOVIA. „UMBRA”**135 DE ANI DE LA NAȘTEREA POETULUI: 17 SEPTEMBRIE 1881**

Poezia „Umbra” a apărut, mai întâi, în revista băcăuană „Ateneul literar” (I, 4, iunie 1925, p.3), și reprodusă întocmai în volumul *Scânteii galbene. Poesii* (Bacău, Tipografia Minerva, 1926, p.25).

Ulterior, atât în periodice („Căminul nostru”, Bacău, III, 1-2, ianuarie-februarie 1928, p.17; „Revista scriitoarelor și scriitorilor români” București, III, februarie 1929, p.25), cât și în volumele scoase în anii 1929, 1934, 1944, 1956, 1957, 1978, cu excepția a două intervenții minore în „Revista scriitoarelor...”, poezia a fost reprodusă identic ca la prima apariție.

În cartea sa titrată *Bacovia. Viața poetului* (București, EPL, 1962, p.123), Agatha Grigorescu-Bacovia face precizarea că poezia aceasta i-a fost lecturată de către poet în vara anului 1921, în camera din București ocupată de el în locuința fratelui Eugen Vasiliu, în prezența lui Aurel Savela, cumnat cu celălalt frate, Constantin. Pe atunci, George Bacovia avea fața tumefiată de o eczemă.

În nici una dintre edițiile postume ale volumelor de poezii bacoviene (nici în cea alcătuită de subsemnatul sub egida Academiei Române, *Opere*, București, 2001, Univers Enciclopedic, pp. 87, 771-772), nu a fost menționată existența vreunei variante olografe.

De curând, în colecțiile Muzeului Literaturii Române din Iași, am depistat un manuscris olograf bacovian (nr. inv. 9766) aflat pe o cartolină ilustrată *Made in Italy. Proprieta Artistica A. Scrocchi – Milano*, reproducând tabloul *Venezia. Sul Molo*, cu semnătura indescifrabilă a pictorului, dedicată *Domnișoarei Agatia Grigorescu*, căreia îi lipsește adresa și

datarea. Iată varianta consacrată în volume:

Umbra

Mă prăfuiuse vântul dormind peste hârtii...
Se întindea noianul de unde nu mai vii;
O umbră, în odaie, pe umeri m-apăsa –
Vedeam ce nu se vede, vorbea ce nu era.

– Poți să te culci, e ora și noaptea-ntârziată,
Vei scrie, altă dată, orice, și tot nimic.
O umbră ești acum, și pot să te ridic,
Lăsând odaia goală, și lampa afumată...

În varianta mss., apar următoarele diferențe inițiale:
v.3: *O umbră în odaie pe umeri apăsa*; v.4: *Vedeam ce nu se vede, vorbea ce nu era...*; v.5: *Poți să te culci de-acuma e noapte naintată*; v.7: *O umbră ești acuma și pot să ridic*.

Varianta aceasta inițială ne dovedește faptul că George Bacovia era un perfecționist, cum se poate de altfel constata în întregul său laborator de creație nu îndeajuns de pus în evidență de exegeții săi.

**325 de ani
de la moartea năprasnică
a cronicarului Miron Costin
(1633–1691)**

În imagine: statuia cărturarului, opera sculptorului german Wladimir C. Hegel, inaugurată în septembrie 1888, situată în Iași, între Casa Balș și Teatrul Național. Soclul-cripță al monumentului adăpostește osemintele fraților Miron și Velicico Costin, decapitați din porunca domnitorului Constantin Cantemir.

Mircea COLOȘENCO

NICOLAE LABIȘ. 60 DE ANI DE LA MOARTE

(2 decembrie 1935, Mălini, județul Suceava – 22 decembrie 1956, București)

Unul dintre marii noștri poeți postbelici avea să moară suspect.

„Lichidarea de Securitatea română a poetului Nicolae Labiș în luna decembrie 1956, când abia împlinise 21 de ani, este o crimă executată după cel mai tipic model stalinist”, scria Stela Covaci, la 30 noiembrie 2009, în cartea dedicată lui, *Noaptele de coșmar ale poetului ucis* (Editura Tracus Arte, București), fiind una dintre pușinii martori. Un alt martor – Portik Imre, fost coleg cu poetul la celebra Școală de literatură „Mihai Eminescu”, în memoriile sale, limpezește aspectele directe ale așa-zisului accident, din noaptea fatidică a crimei!

Poetul însuși a avut premoniția acelei nopți unice, scriind cu câțiva ani mai înainte poezia *Sara de aramă*, aflată într-un caiet cu altele, din care doar una a fost datată: 2 decembrie 1952.

Un fragment din poezia *Sara de aramă* (integral având 81 de versuri, pe care o reproducem după aceste rânduri), a fost scris de Nicolae Labiș în caietul scriitorului Sandu Teleajen, actor, director, secretar literar al Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, care l-a dat publicității la revista „Iașul literar” (nr. 3, martie 1963), reluat în volumul de poezii din 1964.

Peste ani, textul acesta (v. 27-33, 40-41, 70-75, 80-81) o inspiră pe o studentă talentată a Conservatorului „George Enescu” din Iași, Daniela Mitu, compunând un lied titrat *Sara de aramă*, care a fost interpretat, în primă audiție, de soprana Ada Bolocan-Strugariu, de asemenea studentă, cu acompaniamentul la pian a compozitoarei, în ziua de 2 iulie 1980, în Concertul-Dezbateri organizat la Piatra Neamț, la a IX-a Ediție a Galelor „Carmen Saeculare”. (Despre Daniela Mitu nu avem nici o informație biografică, în vreme ce Ada Bolocan, căsătorită Burlui, va deveni solistă la Opera ieșeană și profesoară).

Sara de aramă – apusul soarelui de toamnă – de culoarea violetului (albastru+roșu), culoarea hainelor lui Apolo și ale lui Iisus pe cruce, respectiv purpuriul/movul hainelor împărătești, a fost evocată de Serghei Esenin dar și de George Bacovia („Când suna arama în noaptea deplină”, poezia *Păbind*), și nu numai, ci și de Eminescu, Macedonski,

Vlahuță ș.a., însemnând, esoteric vorbind, *penitență, pocăință, reculegere, sângele jertfei, dar și pasiune, emoții, romantism prin unirea înțelepciunii cu iubirea.*

Poezia *Sara de aramă* a fost reprodusă integral în volumul Nicolae Labiș, *Poezii inedite* de Nicolae Cârlan (Suceava, 2015), după textul aflat în *Fondul Documentar „Nicolae Labiș”, Muzeul Bucovinei din Suceava* (nr. inv. 245).

Sara de aramă

Vine sara de aramă,
Oamenii n-o iau în samă;

Vine sara de aramă,
Frunze-n codru-nfiorând;
Vine sara de aramă,
Fibra brazilor mișcând;
Parcă deget de fecioară
Trunchiurile-nfioară,
Parcă-n scoarța fără buze
Cald-sâmburi de lăuze
Picurară, unduiră
Și pădurea răzvrădită.

Vine sara de aramă,
Mute, frunzele icnesc,
Verzi, cu purpură-n maramă;
Arborii se nalță, cresc
Și se-ating în deal, în vale
Trupuri roșii, trupuri goale...

Vine sara de aramă,
Turnând raze în pârâu,
Precum candela-ntr-o ramă.
Cai zburdalnici fără frâu,
Cai de apă lungi și clari
De iuțeală și culoare
Hurducați pe sub stejari,
Pe pietroaie, sub ponoare.

Vine sara de aramă,
Vine cerbul la izvor;
Large coarnele-și destramă,
Ochii lui lucesc ca unda,
Unda unduie rotundă:
Gâtul încordat se-ncoardă,
Unda-n buze să o ardă;
Vântul vuvuie-n poiană,
Răspândind fiori în blană,
Ochii cată, ochii zboară,
Nările se înfioară,

Gâtul către cer se suie,
Pieptul crește, glasul vuie!
Un lăstun din cuib zbughit-a,
Ciuta-și poartă lin copita,
Ochii umezi – numai apă –
Ciuta vine și s-adapă.
Ochii ei spre cerb se-ntoarnă,
Cerbul trâmbiță din goarnă,
Ochii ei îi cad pe blană,
Cerbul freamătă-n poiană;
Mut e cerbul, ciuta-i mută,
Arde-un cerb și arde-o ciută.

Unda curge-n prag de aur,
Unda curge-n prag de-argint,
Înserarea – meșter faur,
Cu smaralde zugrăvind,
Toarnă umbra peste apă,
Steaua doar se mai adapă,
Învălește bulgări stinși –
Cerb și ciută – ochi aprinși,
Numai dragostea mai ardă,
Focu-n ochi să nu se piardă,
Licărul luminilor,
Dragostea jivinilor.

E-ntuneric; unde-i luna?
E-ntuneric și mi-i frig.
Cerbul și cu ciuta-s una
Și-s fierbinți și-aș vrea să-i strig.
Cerbul și cu ciuta-s una
Și-s fierbinți ca totdeauna.

Ca-n tot timpul, apa trece...
Inima... e sară... rece...

Vine noaptea câte-oleacă,
Cerb și ciută s-o petreacă!

Vine noaptea violetă,
Vine noaptea de tăciun.
Sara moare-njunghietă,
Colo-n cuibul de lăstun.

Moare sara de aramă,
Cum și cine-o ia în samă?

Plânge frunza tremurat...
Geamurile ard în sat.

Moare sara de aramă:
Oamenii n-o iau în samă.

Theodor CODREANU

TEIUL DE AUR

Cum se știe, Botoșanii este locul binecuvântat al românității care a adus pe lume *omul deplin al culturii românești* (Constantin Noica), loc în imediata vecinătate a Ipoteștilor, tărâmul miracolelor copilăriei. Era firesc ca cinstirea memoriei poetului să fie la cote maxime în Botoșani, acolo unde, în fiecare an, de 15 ianuarie, are loc acordarea Premiilor Naționale „Mihai Eminescu”, pentru poezie. Tot la Botoșani apare și revista „Hyperion” păstorită de poetul Gellu Dorian. O serie de instituții de cultură și de învățământ poartă numele poetului. Firește, toate au legătură și cu Memorialul Ipotești, devenit, la inițiativa lui Petru Creția, Centrul Național de Cercetare „Mihai Eminescu”, dirigit, de-a lungul anilor, de botoșăneni precum Lucia Olaru Nenati, Valentin Coșoreanu, Miluță Jijie, ca să nu mai vorbim de eminentul eminescolog Petru Creția, venit de la București, la începutul anilor '90.

Mai puțini știu însă că, la Botoșani, se mai petrece un fenomen, datorat unei femei împătimate de Eminescu, Elena Condrei, directoarea Editurii Gee, sub al cărei patronaj funcționează, din anul 2002, o adevărată instituție culturală: Premiile Eminescu pentru literatură, arte vizuale, colecții și colecționari, sub genericul arborelui sfânt, de profundă rezonanță eminesciană: „Teiul de aur” și „Teiul de argint”, trofee acordate, de astă dată, de 15 iunie al fiecărui an. „Proiectul inițial, – mărturisește Elena Condrei – în care am avut alături pe Mihai Urigiu în domeniul vast al numismaticii și pe Augustin Eden care a denumit Teii, pentru domeniile literatură și arte vizuale, avea în vedere și secțiunile de teatru, film, dans. Însă, într-o economie de piață haotică și apăsată de fiscalitate, am fost nevoită să mă restrâng.”* Medaliile au fost realizate de către graficianul botoșănean Mihai Pastramagi și de gravorul Maximilian Fetitza de la Monetăria Statului. Din juriul care a decis asupra premiilor, la începuturi, între 2002-2011, au făcut parte: Cezar Ivănescu, președinte, George Muntean, președinte de onoare, Constantin Tofan, președintele U.A.P., Filiala Iași, scriitorul și omul de televiziune Grigore Ilisei, Augustin Eden, poet și artist plastic, Vasilian Doboș, poet și artist plastic, Dumitru Grumăzescu, un cunoscut colecționar eminescian din Iași. Prima ediție a avut loc pe 15 iunie 2002, la Ipotești, când s-au acordat cele dintâi diplome, în rang de excelență, și medaliile de aur și argint. Numele laureaților, pentru „Teiul de aur”: Cristian Simionescu, literatură; sculptorul Ion Irimescu, secțiunea colecții și colecționari; Dragoș Pătrașcu (Iași), arte vizuale; Valerian Țopa (Botoșani), arte vizuale. „Teiul de argint” s-a acordat lui Constantin Virgil Bănescu (Târgoviște), literatură; Tiberiu Mihai Ilieșescu (Botoșani), arte vizuale;

iar la categoria colecții și colecționari lui Coriolan Chiricheș (Botoșani), Mihai C.V. Cornaci (Botoșani), Ion C. Rogoianu (București) și dr. Constantin Teodorescu (Bârlad).

Această listă atestă strădania juriului de a celebra valori autentice, din toate generațiile, valori pe care Editura Gee se va strădui, de-a lungul anilor, să le promoveze și prin editarea de cărți, albume, antologii, publicații, în centrul atenției stând, desigur, opera lui Eminescu. De pildă, chiar la prima ediție, care a coincis cu împlinirea a 120 de ani de la apariția poemului *Luceafărul*, s-a publicat o valoroasă ediție-album trilingvă (română, franceză, greacă, ilustrată de artistul plastic Valerian Țopa), traducerile fiind datorate poetului grec Nicolas Blithikiotis, trăitor în România timp de 25 de ani, după care s-a stabilit în Franța. Traducerile lui Blithikiotis au fost superlativ apreciate de George Muntean, cu prilejul premierilor și lansării de la Ipotești, ceea ce l-a stimulat pe traducător să realizeze o ediție bilingvă româno-franceză, sub titlul *Lumină de lună. Poezii alese*, prefațată de eminentul critic și istoric literar timișorean, Pompiliu Crăciunescu (promotor al transdisciplinarității), și postfațată de Valentin Coșoreanu (Editura Gee, Botoșani, 2008).

Cu strădanie și dăruire, chiar în anul primei ediții, doamna Elena Condrei a realizat și un interviu cu marele sculptor fălțicenean Ion Irimescu, când artistul împlinea 99 de ani, interviu publicat, mai întâi, în revista *Intertext* (Botoșani, nr.1-2/20-21 din 2006), reluat în *Antologia Laureaților...* (2011). Ca și în cazul lui Brâncuși, ceea ce atrage atenția în mărturiile lui Ion Irimescu este *eminescianismul* structural. Iar mărturisirea devine cu atât mai importantă, cu cât artistul o făcea în plină campanie de „demitizare” postdecembristă a lui Eminescu: „...Eminescu a fost punctul meu de plecare în artă. M-a fascinat. Și trebuie să vă spun că originea mea (și ca artist, n.n.) a fost pornită pe două căi. Tata și mama. Tata a fost un țăran ieșit din pătura țărănească, sănătoasă, și care a trăit o viață grea. Mama a fost de origine franceză, din familia Cazaban, familie care a dat în cultura noastră și pe scriitorul Alexandru Cazaban, fratele mamei, și mulți alți artiști și pictori și oameni de literatură. Eu, de la tata, am moștenit tenacitatea și dorința de a răzbate prin toate greutățile și de a trece peste ele. De la mama, această inspirație care mi-a călăuzit toate proiectele mele de creație, fie grafică, fie pictură, fie sculptură. Eu am fost crescut în spirit eminescian. Mama, care a fost pedagog la Institutul Francez din Iași, era la curent cu toată literatura, în special cu creația lui Eminescu. Mama știa poeziile lui Eminescu și încă de copil mi le recita și m-a educat în spiritul lui Eminescu. Și acest lucru m-a îndemnat să mă apropiu de figura lui Eminescu.”† Și asta în condițiile în care mama sculptorului era de origine franceză!

Juriul primei ediții a optat și pentru promovarea tinerilor creatori, acordând „Teiul de argint” pentru

* Cf. *Antologia Laureaților Premiilor Eminescu „Teiul de aur” și „Teiul de argint” ale Editurii Gee, Botoșani (2002-2011)*, antologie aniversară realizată de Elena Condrei, Editura Gee, Botoșani, 2011, p. 6.

† *Ibidem*, p. 43.

literatură enigmaticului poet târgoviștean, Constantin Virgil Bănescu, poet și traducător în și din engleză, autor, pe atunci, a două volume de versuri: *Câinele, femeia și ocheada* (Editura Timpul, Iași, 2000) și *Floarea cu o singură petală* (Editura Junimea, Iași, 2002). În 2003, va primi Premiul Asociației Scriitorilor din București și Premiul „Hubert Burda” pentru tineri poeți din Europa de Est (Heidelberg). N-a mai apucat să ducă la bun sfârșit o masivă antologie a poeziei americane contemporane, sinucigându-se în 2009, la 27 de ani, în plină ascensiune și recunoaștere a valorii sale. Târgoviștenii îi cinstesc memoria prin instituirea unui Concurs Național de Poezie care îi poartă numele.

Bârlădeanul Cezar Ivănescu, în calitate de președinte al juriului, nu se putea să nu promoveze și valori vasluiene. Nu s-a oprit la oricine: Cristian Simionescu, „Teiul de aur” pentru literatură, prestigiul său de mare poet fiind atestat, mai târziu, tot la Botoșani, prin primirea Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu”. Una dintre capodoperele liricii românești este *Maratonul* (Editura Cartea Românească, București, 1985). O personalitate ale cărei opere au devenit cunoscute în toată lumea (lucrările sale au intrat deja în colecții particulare din Grecia, Franța, SUA, Italia, Israel, Austria etc.) este artistul plastic Dragoș Pătrașcu, născut la Vaslui în 1954, actualmente profesor la Academia de Artă din Iași.

O atenție aparte se cuvine acordată regretatului Dr. Constantin Teodorescu, laureat, în 2002, al „Teiului de argint” pentru colecții și colecționari. Bârlădenii (dar și Muzeul „Ștefan cel Mare” din Vaslui) nu-și vor putea niciodată exprima suficient recunoștința pentru ceea ce a făcut acest neobișnuit Mecena pentru urbea lor culturală decât conservând și făcând funcționale instituțiile de cultură create de el. A început cu Galeriile de Artă „Nicolae Tonitza” din centrul Bârladului. După modelul Fălticenilor, a valorificat moștenirea altui mare sculptor, Marcel Guguianu, aducându-l în locul natal și creând Pavilionul „Marcel Guguianu”, singurul muzeu de sculptor din lume care găzduiește și un planetariu. Pentru Eminescu, Dr. Constantin Teodorescu a făcut enorm, fiind unul dintre marii colecționari din țară. A transformat „Casa Roșie” din Bârlad în Centrul „Mihai Eminescu”, instituție care adăpostește valori inestimabile și care face serioasă concurență Centrului Academic Internațional „Mihai Eminescu” din Chișinău, opera eminescologului și acad. Mihai Cimpoi. Toate aceste instituții bârlădene sunt opera Fundației Culturale „Dr. Constantin Teodorescu”, sprijinite, în timpul vieții fondatorului, dar, mai cu seamă, după moartea lui, de Primăria Municipiului Bârlad. Cunoscutul critic de artă Valentin Ciucă aprecia astfel mecenatul și vocația de colecționar ale lui Constantin Teodorescu: „Un colecționar e un ferment cultural de primă clasă, un cavaler antrenat în turniruri menite să impună valorile patrimoniului național și universal, cu gândul la împlinirea condiției de om. / Doctorul **Constantin Teodorescu** este un astfel de om, frenetic și generos, pasionat și înțelept. Gesturile sale de colecționar cunosc cel mai adesea atitudinea entuziasmului, dar și generozitatea unui spirit ales. Pe fondul unei reale culturi umaniste s-a șlefuit ca om de artă, simultan cu investigațiile și achizițiile sistematice, toate de certă valoare. Contactul direct cu artiștii, celebri

sau aflați doar în proximitatea consacrării, conversațiile substanțiale din atelierile artiștilor, plăcerea «jocurilor schimbului» l-au motivat și i-au permis accesul la un discurs profesionist, fără a evita, (nu) din interes meschin, opiniile formulate tranșant.”[‡]

Comentarii privitoare la celelalte ediții ale Premiilor „Teiul de aur” și „Teiul de argint”, pe altădată.

‡ *Apud ibidem*, p. 62.

Toni HULUBEI MACOVEI

Mere coapte

Când eram mică,
îmi plăcea primăvara:
primeam mărtișoare,
mama făcea sfințitori,
tata vopsea, de Paști, ouă
și în casă mirosea a cozonaci.

Îmi plăcea vara:
luam vacanță,
se coceau, în grădină,
zmeura și vișinele,
înfloreau teii,

în Grădina Copou cânta fanfara militară
și în august,

era ziua mea și primeam cadouri.

Îmi plăcea toamna:
mă întâlneam, la școală, cu fetele,
căpătam uniformă și pantofi noi,
serbam ziua mamei
de Sfânta Maria

și tata își culegea strugurii –
din singurul vrej de viță
își făcea vin.

Și iarna?

Iarna îmi curgea nasul,
băieții mă băteau cu zăpadă,
unii chiar încercau să-mi fure
din colacii primiți la Colinde,
așteptam pe Moș Crăciun
și împodobeam bradul...

În serile geroase și lungi de iarnă,
așteptam cu emoție
chemarea tatei:

„Toni, vino
să coacem mere!”

Zburam!

Odaia se umplea de parfum
și eu nu mai pridideam
să mă înfrupt,
spre marea bucurie a tatei.

Azi, în Gerar,
în amintirea acelor vremuri,
mi-am făcut și eu mere coapte,
pe care le-am stropit cu lacrimi.

Simion BOGDĂNESCU

INTERIOR DE „LEGENDĂ BOGDĂNEȘTEANĂ”

Despre prietenii poeți de odinioară nu pot să scriu foarte ușor. Trebuie să mă pregătesc sufletește, să-mi încerc mai întâi vârful inimii sub formă de peniță cu o pietricică albă-vânăată de croh, să mă uit după Lună (în întinericul ei) ca să-mi astâmpăr emoția, să-mi iau credința în dinți și să pătrund pregătit în interiorul cărții, fără teamă. Pe scurt, să intru în interior de legendă.

Unul dintre acești prieteni trubaduri de altădată este **Horățiu Stamatin**, fiul cunoscutului profesor de românească de la Liceul Pedagogic din Bârlad (perioada anilor '70!), autorul unei valoroase, originale, singulare monografii, mușat/frumușat botezate „Valea Horățeii”, o carte de referință pentru viitor pentru oricine se va mai încumeta de acum încolo să se intereseze și să scrie despre zona noastră bogdăneșteană (voievodală!).

Mărturisesc alb pe negru că, din copilărie spre adolescență, ne-am cunoscut, când Horățiu era în clasa a VII-a iar eu în clasa a VI-a, și ne-am întrecut în patriotice recitări pe scena Casei de Cultură din Comuna Bogdănești. Ce vremuri naive, ce vreme departe! Aproape că-mi vine să tremur în carte! Apoi, soarta ne-a fruit fiecare după umbra lui... dar amândoi am rămas fulgerați de misterul poeziei, peste toate vitregiile vieții, amândoi am perseverat și ne-am arătat, fiecare cu mijloacele proprii, poeți în fața lumii.

Horățiu Stamatin (membru al Uniunii Scriitorilor ca și subsemnatul) a mai dat tiparului volume de versuri: „Deasupra zăpezilor”, 1980; „Echinoxul necesar”, 1985; „Balada Domnului de Rouă și alte poeme”, 1991; „Zulnia”, 1995; „Uită Arcadia!”, 1998; „Cântec de adormit somnul”, 2002; „Pantofii sirenei”, 2006; „La est de mâna mea”, 2009. Niciunul dintre aceste volume n-a ajuns în posesia mea. Și iată că acum țin în față, cu dedicație de „legendă bogdăneșteană”, cartea „Niemand și ceilalți”, poeme, apărută la Editura Zona Publishers, Iași, 2014.

Hotărât, poetul acesta nu umblă prin dosul universităților după faimă, căci el însuși este un magister, un doct liric, dar nu-i place să se afișeze. Rămâne, orice s-ar crede, un (Mare) Nimeni (*niemand*, germ.)! Iar seria enormă de confrăți în care se adaugă (în convoi, din antichitate și până astăzi, cred că avem un glob de poeți știuți, cu operă!) ar fi formată din personaje identice, neluate în seamă: „ceilalți”. Pentru el, „ceilalți” ar fi, dacă nu greșesc, marii poeți americani/englezi din care traduce, selectiv, câte unul/două poeme în partea a doua a cărții: Emily Dickinson, Ezra Pound, T.S. Eliot, Dylan Thomas, Lawrence Durrell, Robert Lowell, LeRoi Jones, Lawrence Ferlinghetti, Ted Berrigan, Charles Simic, Zbigniew Herbert, Jerry McGuire, Erica Jong, Simon Armitage. Pentru că nu sunt cunoscător de limba engleză, nu mă pot pronunța despre valoarea lor. O vor face alții, probabil. Eu mă voi îndrepta către poeziile originale (originare) să-mi – și să vă – creez o pistă/pârtie semantico-estetică, pe cât îmi stă în puteri, căci „opera-i deschisă!”

Eul poetic stamatinian, cu certitudine, se înscrie în

avangardismul urmuzian, suprarealismul foarte longeviv al marelui poet Gellu Naum, și evidentele, insinuantele, recunoscutele caracteristici postmoderniste, sub învelișul cărora arde mocnit jarul tradițional al emoției primare generate de experiența (*empiria!*) funciară bogdăneșteană. El respinge „fantezia dictatorială” (Hugo Friedrich) specifică modernismului și acceptă diversitatea câmpului în ruine cum îl prezintă realitatea: „A trebuit să moară dictatorul ca el să scrie prima sa poezie. Era un omagiu adus defunctului.” (*Poem cu mai multe titluri*). Se încrede în Wittgenstein care proclamă: „Lumea este ceea ce se întâmplă”.

Pentru că avem, în primul rând, un lirism traversat de influențe livrești, poetico-filosofice (premeditat, desigur!), care se adresează, cu precădere, unor inițiați, unei arii de lectori trecuți serios prin cultură, în stare să deguste delicii, iar nu zorzoane artificii. Astfel că Horățiu Stamatin este și un original *poeta ludens*, ce adună, împrăștie/jonglează imagini/idei aparent fără nicio legătură între ele. Dar dacă stăm strâmb și judecăm drept, în structura de profunzime răsar sămburi emoționali tradiționali, aflați sub semnul crucii creștin-ortodoxe. Paradoxal, „numai ideile trec/de la răsărit/la apus/căci de la miazănoapte/spre miazăzi/trec/sentimentele” (xxx). Pot merge să depistez urme de folclor românesc până și în cele mai trăsnite urmuzisme. Iată dovada: „Nimeni nu-ți va spune de ce contele Lev Tolstoi

plângea când asculta Sonata Kreutzer: „O femeie avea o mătă/Și-i dădea să sugă țâță”. Aceste versuri se supun semantic-vizionar și ritmic unui distih comic absurd din folclorul semi-urban: „Un țigan avea o iapă/Și căra cu dânsa ceapă”.

Structura cărții nu-i una arhicunoscută, bătătorită, de pe vremea poezilor noștri mari interbelici (Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu), adică de la arta poetică - prefață, după care urmează poeziile. Nu. Stamatin recurge și aici la subtilități. Volumul are două părți: prima cuprinde poezii originale și se încheie cu „(*Ars po(i)etica în loc de postfață*)”, a doua conține traduceri din lirica poezilor amintiți deja. Prima aparține lui „niemand”, a doua „și ceilalți” (și celelalte!). Poemele sale originale poartă titlurile (care au!) între paranteze, un fel de *mise en abyme* gidiană, cu certe trimiteri la „Meditațiile cartezienne” ale lui Edmund Husserl, sugerând acea punere a realității între paranteze (épohe).

Postmodernismul stamatinian, afișat cu ostentație („totuși eu trăiesc în postmodernism”) nu pierde esența, emoția lirică, chiar dacă se bazează și el pe demitizare, banalizare, inter și intratextualizare, ironie, autoironie, limbaj din diverse registre lingvistice, de la argou la academic, de la cuvântul vădit licențios la puritatea termenilor.

Livrescul, în multe cazuri, este recognoscibil, în altele, nu. Aceste trimiteri de ordin cultural-literar se referă la G. Coșbuc, Emil Cioran, Hemingway, E.A. Poe, N. Stănescu, Eminescu, L. Tolstoi, Urmuz, Platon, Gellu Naum, Gr. Ureche etc.

Dacă nu-l obsedează semantica poetică, îl urmărește, însă, crearea unor originale ritmuri și relaționări de cuvinte

în interiorul poemului (lecție bine învățată de la T. S. Eliot, cel care susținea că nu rămâi poet după 25 de ani dacă rupi legătura cu tradiția!). În felul acesta se copilărește (dar altfel decât Arghezi și Barbu). Remarcabil, sub acest aspect al intrării și relaționării lexicale în structura autarhică, este poemul *Povestea lui Aripă de Înger*: „a fost odată ca niciodată/un îngerăș mic mic foarte mic/și avea aripi ascuțite ascuțite foarte ascuțite/iar pe o aripă atârna/un om mare mare foarte mare.”

Delir verbal, dicteu automat nu descoperim în versurile suprarealiste stamatinieni. Dar distrugeri de sens tradițional și organizare imagistică hazardată, da. El unifică ingenios imagini infrareale plus imagini suprareale care *frig de plăcere* (Lupul – totem dacic – intră într-o magazie, ascute o baionetă la polizor!). Poetul *reorganizează conștient* ca și Gellu Naum, nu scapă definitiv controlul, deoarece vrea să guste adevărate delicii, lăsându-și privirile să se scalde în gratuitatea imaginilor: „eu pe-un cal de /bronz cu damf/vom trăi ca-n mein(e) kampf!” Sau: „Din părul tău ca Spania cad ouăle roșii ale unui Paști cu nervii pe dos(...)/În rest eu stau îngropat până peste cap într-un borcan de miere de mană precum Alexandru

Macedon îngropat într-un cal (...)”. Nu sensurile interesează în acest gen de lirică, ci ingeniozitatea de unificare a imaginilor disparate, încercarea de adunare a lor într-un univers poetic suprarealist (coerent pentru cine e obișnuit cu metoda!), traversat de mărci postmoderniste: „câinele și-a dezbrăcat costumul de mire/și l-a dus la curățătoria chimică: <<... mult Ariel, mult Ariel...>>, le șoptește el homosexual”.

Însă, dincolo de pura invenție fragilă, bucură în mireasma ei autarhică, și de bizara viziune, poetul Horațiu Stamatini se-ntoarce subtil (pentru cine-i cunoaște elementele de biografie reală!) la *confesiune* și la *autobiografie*, și accentele emoționale capătă, tot mai mult, profunzime, adevăr trăit și reverberează în mintea și-n sufletul posibilului cititor *un dramatism camuflat*, neostentativ: „Încă mai am cizmele tatei de la război. Cu ele a căzut la Stalingrad în încercuire, cu ele a făcut prizonieratul, cu ele s-a-ntors acasă. Au trecut anii, tata s-a dus în ceruri fără cizmele lui de tânăr locotenent (...)”.

Astfel, Horațiu Stamatini transformă ca un magician, cu o plăcere insinuantă, estetica poeziei moderne și moderniste, postmoderne și suprarealiste, într-un *interior de legendă bogdăneșteană*, făcându-ne să ne mișcăm de Carte!

Elena POPOIU

TEATRUL ÎN ȘI PENTRU ȘCOALĂ

Copilăria Thaliei. Teatrul ca joc, teatrul ca viață pune în pagini de carte veche, constanta pasiune a doamnei Roxana Galan, profesoară de istorie-filozofie și scriitoare. În Cuvântul înainte, autoarea mărturisește că a scris și regizat scenete, pentru și cu elevii săi, pe tot parcursul sfertului de secol de profesorat, considerând revitalizarea teatrului școlar nu doar binevenită ci necesară. Volumul de față, tipărit în această toamnă la Editura Sfera Bârlad, cu sprijinul Academiei Bârlădene, este o probă și o ilustrare a acestei credințe.

Cuprinzând prelucrări ale unor texte consacrate (lucrări folclorice românești), precum și adaptări după autori de renume (Antoine de Saint-Exupéry, Contesa de Ségur), volumul propune și texte originale care au trecut botezul scenei școlare, primind primul și esențialul gir al tinerilor pentru care autoarea le-a scris. Le-a scris conștientă că are de învins nu doar dificultatea debutului într-un gen rar încercat de *neprofesioniști*, dar și sumedenie de prejudecăți și de temeri. Între acestea, temerea că temele alese și limbajul folosit depășesc nivelul de înțelegere al elevilor de gimnaziu, că problematica este prea gravă pentru vârsta lor: prezentul și viitorul planetei, riscurile tehnologizării excesive, ale neglijării valorilor morale, ale intoleranței și discriminărilor. Dar modul în care copiii-actori au intrat în roluri, în care și-au rostit replicile, în care au venit cu idei privitoare la punerea în scenă, toate acestea sunt încurajatoare și justifică intențiile și așteptările profesorului-autor-regizor de teatru pentru școlari, Roxana Galan. Poate nu toți tinerii, fie ei pe scenă sau în sală, înțeleg totul, de prima dată, dar ei sunt pregătiți pentru a se deschide înțelegerii; iar micii actori joacă teatru cu dăruire, cu bucuria jocului, dar și cu gravitatea

cerută de rol.

Nu putea lipsi din volum pledoaria pentru întoarcerea la lectură. Ria, rebela adolescentă din povestirea *Sufletul cărților*, care vrea să se rupă de școală, de modelul parental format în jurul „parfumului învechit al cărților”, se deșteaptă la timp, se redeschide argumentelor pe care le nega cu vehemență și o regăsim, în chiar fraza de încheiere, refăcând alegerea justă: *Luă o carte, se întinse pe burtă, pe pat, și începu să citească.* (p. 140) Să ne lăsăm molipsiți de optimismul autoarei!

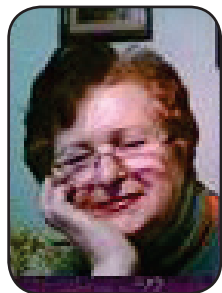
Mențione necesară: volumul *Copilăria Thaliei* a fost lansat în comuna Ciocani, în Cancelaria Școlii Gimnaziale „Teodor Medeleanu”, ai cărei elevi sunt învățăceii-actori inițiați în tainele teatrului de către profesoara lor, Roxana Galan, scriitoare, membră a Academiei Bârlădene. Ar ezita, poate, să accepte termenul astăzi lovit de nedreaptă uitare prin inuzitare, depreciere chiar. Noi însă îl rostim și îl atribuim, pentru că îl onorează, școlii din Ciocani și oamenilor ei: *apostolat*.

Personalitatea interesantă a **Roxanei Galan** este situată, reliefată, între două sfere: Etica Magna și Didactica Magna. Amândouă îi sunt congenere și-i sunt dragi și pe amândouă le ilustrează și le slujește cu sensibilitate, inspirație și adevăr.

Volumul *Copilăria Thaliei* unifică cele două *înfățișări* ale autoarei – narativă și didactică – într-o dimensiune dramatică. Ea demonstrează, „peste mode și timp”, că teatrul rămâne încă „un lăcaș de muze” (ca la origini!), având un înalt și nobil țel educativ în școala vieții!

Simion Bogdănescu

Silvia BUDESCU

O CLIPĂ DE SINCERITATE ȘI ATÂT...

Se scurg pe arămiul roșcat al toamnei zilele purtate de visuri alungate de indecanta toamnă a vârstei ce mă pune zilnic la colț. Nu regret ce am făcut în viața mea, regret ce nu am făcut și așa fi putut face dacă nu așa fi rătăcit legată la ochiul unde eram eu.

Am folosit doar ochiul unde erau ceilalți care, la rându-le, erau legați la ochi, nevăzându-mă, neștiindu-mă.

Dacă m-ar întreba cineva de ce am început a scrie atât de târziu, nu așa ști ce să-i spun, așa cum nu pot a-mi spune chiar mie.

Năvala unui timp ce nu iartă a scos în lumina cuvântului un vis croit din atâtea speranțe bântuite de trăiri doborâtoare. Dacă așa fi știut cât este minciună și cât adevăr, poate m-aș fi putut regăsi mai ușor în târziul rămas netrăit. Așa că, dintre toate, am ales fuga nebună în căutarea unui rost pe pământ.

Scrisul meu atât de târziu pare o umbră ivită de după un zid părăsit, ros de vitregiile năpăstuite de atâta amar de vreme într-un neștiut ascuns. Vin momente în viața când încerci să reaprinzi luminițe stinse demult, din propria-ți voință sau neputință în a te ști cine ești. Norocul de a te întoarce la tine este răscrucea ce ți-o poți face cadou într-un răsărit izvorât dintr-un apus pe care îl accepți, temându-te de umbre strecurate printre renunțări și grețete.

Știm cu toții că timpul este ireversibil, nu minte și nu iartă. Își urmează cursul, cu tot alaiul de consecințe: cu atât mai mult trebuie să dorești a-ți oferi ceva care să te mângâie.

Cu sinceritatea anilor mei mărturisesc că am scris ca o vindecare. Cu fiecare cuvânt așternut, m-am alungat din cea care am fost. Am cântărit cu mintea și sufletul fiecare gând așternut cu trudă pe foaia albă. Cu fiecare cuvânt alungam teama de a nu reuși să spun că poți să treci peste implacabile

verdicte ale sorții, punând cuminecătură în ambră și pelin.

Când scriu, sunt eu, când n-o mai pot face, fug după mine, căutându-mă. Nu am scris numai pentru mine, am scris și pentru cititorul care s-ar putea regăsi, care ar înțelege că am scris și pentru el. M-am căutat în amintiri și-n tăceri albe pe tot parcursul scrisului, și am făcut-o mână de iubire și dorință: dacă nu erau ele, nu așa fi scris nimic. Am scris fără a mă întreba dacă azi mai înțelege cineva poezia sau proza scrisă în felul și cu puterea mea, dacă mai citește cineva. Am scris pentru a spune că viața nu iartă, dar nici nu te urăște. Pentru orice lucru, există un timp al lui: probabil că timpul scrisului meu a fost să fie acum!

M-am așternut în cuvânt în volumele: *Căutări târzii*, versuri, 2013; *Dor de albastru*, versuri, 2014; *Nedumeriri*, proză, 2015; *Anotimpul amintirilor*, proză, 2015; *Rătăcirii pe drum pustiu*, proză, 2016; *Fugara*, proză, 2016; *În umbra unui timp*, versuri, 2016.

Scrisul meu rămâne dorința de a înțelege că a te căuta în tine înseamnă a descoperi puterea de a te vindeca.

Trăire târzie

Petrec în gânduri și-n cuvinte rostuite
Metafora ce-ascunde în șiruri dăltuite
Un cânt al netrăirii și-al spusului de seară
Despre-o speranță nici dulce, nici amară.

Mă port în lacrimă și-n dorul de albastru
Fără să știu dacă-n iubirea mea târzie
Înscris-așa, pe-ascuns, e vers de poezie
Sau urma mea pierdută în umbra unui astru.

Doar ceasul își ascultă bătăile ritmate,
Străin de toate, port scrisul mai departe,
Nevrând să știu nici rostul nici menirea
Unei trăiri târzii ce-mi poartă fericirea.

Paula MATEI

COPACII ÎN PICIOARE MOR...

Dacă, pentru a încerca să prezint volumul „Pe urma unui timp”, ar trebui să aleg un singur citat al autoarei, m-aș opri asupra următorului: *În mintea unei femei sunt atâtea vise izbucnite din suflet, încât, dacă cineva ar dori să i le împlinescă, raiul n-ar mai fi în cer, ci pe pământ!*

O mărturisire, mai întâi: nu mi-am imaginat că o fire introvertită ca a Silviei (pe care o cunosc de circa cincizeci de ani) se poate deschide cu atâta sinceritate. Ceva sau cineva – sau ambele – au împins-o să se defuleze și din curajul ei s-a născut poezia, ca formă supremă de, așa zice eu, eliberare.

Versurile abundă în metafore și trimit cu gândul la povestea eului liric care își face simțită atât de pregnant prezența încât, la un moment dat, ne determină să ne confundăm cu el. Cuceresc tematica abordată, mesajul transmis, finețea țesăturii cuvintelor, sensibilitatea scriiturii.

Sunt multe poeziile care mi-au plăcut, lăsând la o parte unele stângăcii ale prozodiei. Mi-aș permite să sugerez câteva titluri, însoțindu-le de aprecieri personale.

„Pânza de păianjen” abordează tema ce ne frământă pe toți, aceea a trecerii ireversibile a timpului. Eul liric

recunoaște cu amărăciune urmele fizice, dar și psihice, pe care nemilosul timp le lasă o dată cu trecerea lui : *O pânză de păianjen și s-a țesut pe față,(...) O pânză de păianjen și s-a întins pe suflet.*

În „Taraba vieții”, sugestiv titlu, vulgarul *tarabă* care este alăturat substantivului în genitiv (*vieții*) ne duce cu gândul la târguire, la negociere, dar și la renunțare, la abandonarea luptei pentru schimbarea destinului. Dar oare soarta nu și-o (mai) face (și) omul cu mâna lui? E o temă de meditat și care ar putea da naștere unor polemici sau, poate, unei introspecții!

Eul liric își recunoaște umilința și se revoltă împotriva celui ce a instituit-o (precum în poezia „Umbrela de vreme rea”). Mi-a plăcut mult și „Al vieții perdant”, pentru că mustește de metafore: *Lacrima tăcerilor albe; boaba sărată din ochiul păgân, menită să cadă/ pe roua zvâcnindă...,* cu un gerunziu cu rol de epitet, și oximoronul *vuietul surd al tăcerilor urlet.*

În „Sunt furioasă”, eul liric se confundă cu poeta. Sau viceversa. O descărcare în forță a tot ce s-a acumulat de-a lungul anilor, o răzvrătire împotriva sorții, un urlet de revoltă și neputință în fața evidenței.

Tema timpului revine în poezia „Singurătate” : *Sorb din lacrima vinului singurătatea lui și a mea.* Eul liric își revine însă. Optimismul triumfă în „Sunt...” : *Să nu renunți la tot ce-ai fost și încă ești,(...)Veți învăța că poți trăi cu tine, pentru tine.”*

Aceeași reînnoire a speranței, a dorinței de a trăi se întâlnește și în „Paharul de cristal”:

*Din sticla în care se-odihnea vinul bătrân,
Mai torni o picătură, cu-o ultimă speranță:
Din ea, poate, renaște dorința ta de viață!*

O poezie dragă mie, „Tăceri albe”, emană sentimentul dragostei dorite, dragoste neîmplinită, transformată în *tăceri albe, înfășurate în neguri depărtate.../ Tăceri albe trezite din gânduri vălmășite.../ Tăcerile de azi ascunse în parfum de tei.../ tăceri albe închise sub aspre poveri.../ un cântec necântat, pierdut în lacrima tăcerii...*

„Țipăt răsucit” este o altă poezie care m-a marcat, cu precădere în ultima strofă, dar mai ales în ultimul vers:

*Țipătul răsucit al frunzelor căzute
Trimite-nsingurarea și gândurile mute
În sufletul trecătorului de ieri,
Care își poartă pasul pe vechile cărări.*

*Se poartă dus, cu gânduri neștiute,
Frunzele plâng în pribegie, nevăzute.
În mintea lui s-adună trecutul netrăit,
Coboară-ncet în suflet păcatul negrăit.*

*S-asează bătrânește pe banca de sub tei,
Privește lung la frunza căzută pe alei.
Cu zâmbetul pe față, bătrânul cel ștregar
O strânge ușurel și-o pune-n buzunar.*

*Prin frunze moarte, pornește bătrânește
Spre casă și-un gând ciudat croiește:
S-o dea iubitei cu chipul dintr-o ramă
El singur, ea, o notă căzută dintr-o gamă.*

Tu ai rămas și ești...

Rămâi copacul, de care, eu m-am sprijinit o viață.

Poeta alege copacul ca simbol al perenității și al trăinicieii, al siguranței și al speranței, al împlinirii unei dragoste neîmplinită cândva, care acum își face loc în ciuda a tot și a toate: *Când crengile căzute se duc în drumul lor/ Copacii la pământ nu cad, ci în picioare mor!*

Există, oare, mai multă demnitate decât atât?

Tânguiri ca de doină aflăm în poezia „Chiar n-am meritat nimic?...”

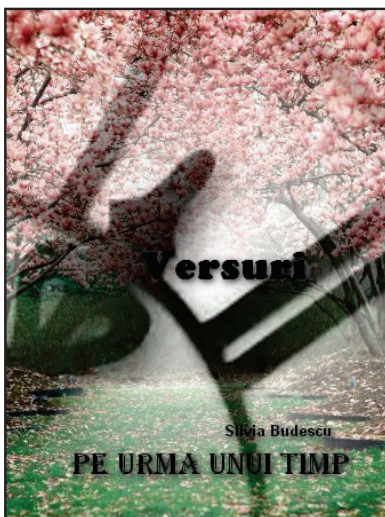
*Poți să te superi, Doamne, pe mine,
Poți să mă și pedepsești!
Sărăcia vieții mele mă trimite la tine,
Să te întreb cu suflet tremurat și mic:
„Doamne, chiar n-am meritat nimic?!“
Cât de greu mi-a fost păcatul,
Cât de neiertat, trădatul,
Cât de-amar mi-a fost iubitul,
Cât de-nnegurat trăitul,*

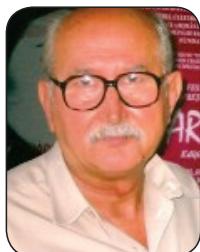
*Cât de nesfârșit e drumul,
Cât de aspru mi-e destinul!
Fă ce vrei, Doamne, cu mine!
Din durere, rugăciune,
Din tăcere, îndurare,
De mi-e bine, de mi-e greu:
Doamne, unde-i drumul meu?
În genunchi mă rog și-ți zic:
„Doamne, chiar n-am meritat nimic?!...“*

În versurile Silviei Budescu, eul liric, printr-o metaforă concentrată, spune povestea unei vieți, cu împlinirile și neîmplinirile ei, cu fericirea și nefericirea ei. Întâlnim în „Pe urma unui timp” sensibilitate, delicatețe, inimă rănită, refugiu în natură, tristețe blândă oarecum resemnată și adevăr, mult adevăr.

Predilectul *albastru* sugerează iubirea necondiționată, regăsirea liniștei, speranța, tandrețea, siguranța. Dacă Dumnezeu m-ar fi înzestrat cu harul picturii, aș fi cules din antologia de versuri a Silviei frunzele îngălbenite, ruginite, ploaia aurie, feliile de albastru, crizantemele albe, crizantemele roșii, crizantemele galbene, bruma argintie, bătrânul castan, ochii albaștri ai copilului, movul toporaș, copacii care mor în picioare... Pe toate le-aș fi pus pe o pânză pe care, înrămată, aș fi așezat-o pe peretele din fața patului, ca atunci când mă trezesc dimineața să aud simfonia de cuvinte transformată în culori...

Nu am acest har. Dar îmi rămâne poezia Silviei Budescu. Vă îndemn și pe dumneavoastră să o citiți, pentru că e scrisă cu dragoste, din dragoste, pentru dragoste.

Teodor OANCĂ

POMUL DE CRĂCIUN

- Matache, l-am întâlnit pe Sandu ieri în piață. Cumpărase un brad de Crăciun. Mare, coroană frumoasă, îmi imaginez cum arată împodobit.

- Toată seara au lucrat la el. De ceva timp tot adună globuri, beteală, bomboane de pus în pom. Instalația electrică e cea de anul trecut. Copiii se întreceau cu propuneri care mai de care mai inspirate.

- Câți ani au?

- Mircea are deja cinci ani, iar Cristina împlinește trei ani chiar în ajunul Crăciunului.

- Să-ți trăiască, Matache, să-i vezi mari, sănătoși, oameni de treabă și la casa lor.

- Iancule, facem și noi ce putem, iar ei, cum le va fi mintea. Acum sunt mici, sunt darul de la Dumnezeu și ne bucurăm de ei.

- Chiar așa. Ne bucurăm de bucuria lor.

- Mă uitam aseară cum împodobeau bradul. Nu-ți vine să crezi, dar în fața ochilor mei parcă vedeam alt pom de Crăciun. Era unul mare, de vreo cincisprezece metri, ridicat în Piața Libertății. Bradul era, de fapt, un turn de macara. Nu era împodobit cu crengi de brad, ca să i se acopere scheletul metalic. Din contră, totul era la vedere.

- Visai cu ochii deschiși?

- Visam cu ochii minții. Tot turnul acesta era împodobit cu fel de fel de produse de valoare deosebită. Așa le vedeam eu. Era macheta avionului construit la Craiova, erau machete de vagoane de călători, de marfă, de tramvaie, de metrou, machetă de autobuz, machetă de excavator, de tractor, de pescador, de automobil ARO, de cargou construit la Galați, de strung, de locomotivă electrică și Diesel, era macheta Hidrocentralei de la Porțile de Fier, machete de combinate siderurgice, de termocentrale. Mă gândeam că dacă nu încap, să lungesc turnul de macara cu încă zece metri. Și ca la orice pom de Crăciun, care e înconjurat cu beteală, printre aceste machete vedeam ancorate bannere pe care erau înscrisuri ca acestea: Electroputere, Republica, Semănătoarea, IMGB, Tractorul, Timpuri Noi, Tricodava, Electroaparataj, Aversa, Vulcan, Hidromecanica, Uzina de apă grea și multe altele.

- În vârf ce era?

- Nimic.

- Ei, Matache, lesne e să sărim de la una la alta. Ți-ai putea imagina un primar care să ridice un asemenea pom de Crăciun?

- Cum să nu. Doar să vrea și să aibă simțul realității și al răspunderii. Fiind iarnă, găsești ușor de împrumutat un turn de macara. Machetele ar putea fi executate de elevi la orele de abilități practice. Din carton, nu din altceva. Imaginea unui asemenea pom de iarnă ar da ocol Pământului. Bradul de la Vatican e încărcat cu simboluri mistice, pomul acesta ar fi încărcat cu simboluri palpabile.

- Cred că nu s-ar permite așa ceva într-o piață

publică.

- S-ar găsi un loc. Poate în parcare a unui mare complex comercial. Acolo e proprietate privată.

- După felul cum gândești, unii te-ar considera nostalgic.

- Nătângi, ca să nu spun mai mult. Un pom ca acesta ar fi o lecție de istorie și de economie pentru generația tânără, care acum umblă după pokemoni.

- Exagerezi, nu sunt de acord. Avem câștigători de olimpiade internaționale...

- Poți să-mi spui câți olimpici avem la suta de mii de analfeți? Și mai e ceva. Pomul acesta e o sugestie cu subiect și predicat pentru ce vrea să se numească Proiectul de țară în viziunea palatelor Cotroceni și Victoria. Ce o să se prevadă în acest proiect? Cum va arăta România din punct de vedere economic? Construim autostrăzi cu bani din taxe și impozite? E nevoie de ele, nimic de zis, dar de altceva nu mai e nevoie? Partea proastă e că nu știu cui să-i spun să ia seama la pomul meu de Crăciun și să facă ceva.

- De Crăciun vă strângeți toți?

- Așa e promisiunea. O să-i aștept pe copii la Otopeni. E iarnă și nu vor să se complice. Discutăm aproape zilnic pe skype. Dar e altceva să-ți îmbrățișezi nepoții.

- Matache, copiii aceștia, când vor fi mari, în ce lume vor trăi?

- Sincer să fiu, când văd ce informații circulă pe facebook și internet, mi se întunecă mintea.

SEMNAL

Volumul prezintă originea numelor de familie, cu multe exemplificări, apărut recent la Editura Grafix din Craiova.

Marian ROTARU

ÎNSEMNĂRI (IV)

Alții însă au făcut ceva mai mulți pași. Astfel, astronautul american Richard Garriott de Cayeux a cumpărat în 1993 de la ruși, contra sumei de 68500 dolari, stația lunară Lunokhod 2, abandonată în craterul Le Monnier. A declarat craterul domeniu personal și plecând de aici a creat un joc electronic care i-a adus bani. Un proprietar american, Gregory Nemitz a introdus în activele companiei sale asteroidul Eros 433 și a solicitat Curții federale de justiție consfințirea dreptului de proprietate. Evident, demersul nu a fost încununat de succes, dar Nemitz a emis pentru NASA o factură de 20 dolari ce reprezentau taxa pentru „parcarea” unei sonde spațiale pe asteroid în anul 2001. Mai trebuie menționat că firma lui Nemitz, Orbital Development, are interese în industria... mezelurilor. În SUA sunt vreo 20 de societăți non profit precum: Orbital Space Settlements, Space Colonization Technical Committee, Institutul de promovare a colonizării Planetei Marte, Societatea Marte, Național Space Society, ce își propun colonizarea spațiului. Societatea Marte, de exemplu, este înființată de Robert Zubrin, care a întemeiat pe insula canadiană Devon un laborator pentru studierea terraformării și colonizării Planetei Roșii. Zubrin a abordat problema colonizării spațiului în 14 cărți: „Insule în Cer”, „Noua civilizație pe stațiile orbitale”, „Cazul Marte” etc. Societatea Spațială a editat, la rândul-i, câteva lucrări de specialitate: „Coloniile umane în spațiu”, autor Gerard K. O'Neill, „Coloniile Spațiale”, scrisă de Gerry Grey, sau „Resursele Spațiului”, semnată de vizionarii John Billingham, William Gilbreath și Brian O'Leary. Mai pragmatici sunt rușii și japonezii. Rușii au început deja turismul spațial la bordul navetelor, iar o companie preconizează să construiască un hotel pe Lună. Tot un hotel pe Lună vrea să aibă și o firmă japoneză, dar niponii mai vor să amplaseze pe solul selenar, în Marea Serenității, un panou fotovoltaic enorm, energia electrică produsă urmând a fi transmisă pe Pământ prin laser.

Diversitatea culturală este premiza progresului deoarece permite comparația între grupuri și naște competiția. Creativitatea nu este uniformă și nu dă aceleași roade oriunde, fiind influențată de mediul natural, istoria, credința religioasă, orânduirea, cultura și temperamentul fiecărui popor. Naturalistul rus P.A. Baranov nota în volumul „Prin Africa tropicală”, dedicat excursiei făcute în Guinea Franceză cu prilejul unui congres de botanică desfășurat în 1954, că populația băștinașă fulbe recolta fagurii albinelor sălbatice din pădure, consuma mierea, dar arunca ceara ca nefolositoare. Ei nu inventaseră lumânarea: în nopțile tropicale, le era de ajuns lumina tăciunilor din vatră. Lângă teritoriul lor se află emiratul Fouta Djilon, denumit Tibetul Africii, centru al spiritualității islamice. Învățații din Fouta Djilon scriau și citeau numai ziua. Tribul indienilor huaorani, din Amazonia Ecuatoriană, luminează noaptea colibele cu licurici adunați într-o plasă. Eschimoșii au inventat hanoracul și caiacul, ambele perfecte pentru mediul în care trăiesc. Atât hanoracul cât și caiacul au fost preluate de europeni. Cineva se întreba cum se face că eschimoșii care trăiesc în condiții atât de ostile nu au inventat locuințe mai acătării decât corturile și iglu-urile, colibele de zăpadă. Răspunsul a venit imediat: eschimoșii au inventat casa perfectă pe care o poartă cu ei oriunde, precum și îmbrăcămintea ce le asigură deplina mobilitate, îi ferește de frig, de umezeală, ventilează pielea și chiar mai mult, le permite să plutească atunci când cad în apă. Incașii au avut drumuri excelente, dar nu cunoșteau roata. Nu le era necesară pentru că nu aveau cai care să pună în mișcare vehiculele. Incașii însă au inventat aerostatele cu aer cald și au cunoscut zborul înaintea europenilor. Erau un mijloc

minunat de a trece peste văile adânci din Anzi. S-a descoperit în folclorul pigmeilor din Ituri, Congo, forma arhaică a mitului Adam și Eva. Este o confirmare a Bibliei, spun savanții, care vine de la un popor primitiv. Boșimani din Kalahari știu să trăiască în condiții de mediu care ar ucide un european.

Fiecare popor are propria zestre culturală de valoare inestimabilă. A distruge cultura unei seminții este nu numai imoral, ci și un gest sinucigaș pentru viitorul lumii. Se bate multă monedă că dispăre o specie de animale, dar nu se zice nimic când dispăre un popor. Orice nație are în zestrea sa ceva ce poate interesa umanitatea. Indienii jivaro din Amazonia cunosc o plantă a cărei sevă moaie oasele și permite tratarea fără durere a cariilor dentare, și tot ei au descoperit o trestie din care curge un felc de benzină vegetală. O carte precum „Ayahuasca” de Ralph Metzner poate convinge pe oricine de valoarea inestimabilă pentru medicină a culturii indienilor amazonieni. Océanele pot hrăni 150 de miliarde de oameni, deci colonizarea spațiilor marine este un atu pentru viitor. Omul va trebui să se adapteze la viața subacvatică, iar încercările actuale de scufundare în apnee, fără costum de scafandru, la mare adâncime, pornesc de la experiența unor confrerii feminine tradiționale în Japonia și arhipelagul corean Jeju. Japonezele ama și coreencele haenyo coboară la mari adâncimi fără nimic altceva decât o traistă în care să pună ce culeg de pe fundul mării, un cârlig pentru nas și un cuțit. Adună felc de mare și scoici cu perle. În comunitățile ama și haenyo domnește matriarhatul. Uneori, creația face casă bună cu întâmplarea, dar nu oricine știe să exploateze întâmplările. „Dumnezeu îți dă, dar nu-ți vâra în traistă”, spune proverbul românesc. De mult, un stupar german și-a trimis ucenicul să ducă faguri unui prieten. Pe drum băiatul a învățat în joacă traista cu faguri. Destinatarul găsește ceara uscată și mierea adunată pe fundul traistei. De aici a venit ideea centrifugii, mașina care separă mierea de ceară.

De regulă, cuceritorii au impus cuceritorilor limba și cultura lor și au sufocat civilizația băștinașilor. Puțini știu că în Principatul Asturiilor, regiune spaniolă, doar câțiva localnici se încăpățânează să vorbească limbile strămoșești: asturiana și eonavian. Aragoneza și navareza, limbile vorbite în regiunile Aragon și Navarra, sunt practic extincte, deși atât Aragonul cât și partea spaniolă a Navarei continuă să aibă o existență statală fantomatică. Regele Spaniei deține printre titlurile sale și pe acela de rege al Aragonului și Navarei. Vivaro, limba populației din Dauphiné este aproape uitată. Regiunea a fost complet încorporată Franței încă din anul 1628, când pierde ultima brumă de autonomie, iar de atunci presiunea culturii franceze asupra specificului local a fost covârșitoare. Prin tradiție, moștenitorul prezumtiv al tronului Franței este principe de Dauphiné, de unde sintagma *delfin al Franței*, titlatură pur onorifică. După 2010, s-a reactivat mișcarea de emancipare spirituală a dauphinezilor în jurul ziarului „Le Dauphiné Libéré”. Camunii, locuitorii ținutului Valcamonica din Lombardia sunt originari din Carpați și erau înrudiți cu etruscii. Limba lor a avut scriere proprie și, într-o formă latinizată, a supraviețuit destul de bine până în secolul al XIX-lea. Astăzi camonica este practic înlocuită de italiană. Doar o sută de mii de scoțieni mai știu limba lor. Așa zisa scoțiană vorbită de majoritatea populației nu e altceva decât un dialect al limbii engleze. Ultimul vorbitor al limbii dalmate, înrudită cu româna, a murit în anul 1898. Acum în Dalmația se vorbește doar croata. Nici cotara, altă limbă înrudită cu româna, auzită până la începutul secolului XX pe litoralul Muntenegrului, nu stă mai bine. Azi doar o sută de oameni de pe insula San Stefano o mai vorbesc, conașionalii lor de pe continent se exprimă în limba sârbă.

Va urma

VIATA ACADEMIEI

(urmare din pagina 2)

Autoarea s-a confesat în legătură cu debutul său târziu și a vorbit despre șantierul ei literar în versuri dar și în proză. La capitolul comunicării, președinta Societății, Elena Monu, a prezentat starea financiară la începutul lunii octombrie, solicitând membrilor să prezinte din timp propuneri editoriale care să poată fi incluse în bugetul pe anul 2017.

Sâmbătă, 29 octombrie 2016, a treia reuniune autumnală a Academiei Bârlădene s-a desfășurat, la dorința poetului Simion Bogdănescu care a împlinit pe 27 octombrie vârsta de 65 de ani, în Sala de conferințe a Primăriei și a Consiliului local Bârlad. I-au fost alături la această manifestare sărbătorească literați de seamă, prieteni într-ale scrisului. În deschidere, Elena Monu, președinta Comisiei de cultură a municipiului Bârlad, a prezentat, în chip de *Laudatio*

Aniversarea poetului Simion Bogdănescu

academic, mesajul adresat poetului sărbătorit de către domnul C. D. Zeletin. Publicul, numeros într-o sală devenită neîncăpătoare, i-a urmărit cu mare interes pe vorbitori: Valeriu Stancu, editor și autor al studiului introductiv al noului volum de poezii bogdănescian, Theodor Codreanu, Petruș Andrei, Lina Codreanu, Gheorghe Clapa, Elena Popoiu și, conform cutumei, autorul, care a și citit câteva poezii din volumul lansat astăzi: *Strămiazănoapte*. Din partea Consiliului local și a Primăriei, poetului Simion Bogdănescu i s-a acordat Diploma de Excelență; i-a înmănat-o Elena Monu. În finalul reuniunii festive, poetul a oferit autografe unui mare număr de participanți.

Martți, 8 noiembrie 2016, la Școala Gimnazială „Teodor Medeleanu” din satul Ciocani, s-a sărbătorit Ziua Școlii, eveniment la care au participat membri ai Academiei Bârlădene – Elena Monu, președinte, prof. Elena Popoiu, prof. Gheorghe Pricop, directorul Liceului „Mihai Eminescu”, oficialități – președintele Consiliului Județean, Dumitru Buzatu și vicepreședintele Vasile Mariciuc –, directori de la școlile din Bârlad și din jurul Bârladului (Tutova, Ivești), oameni ai satului, pictorul Eugen Iftene, prof. Cicerone Medeleanu, fiul patronului spiritual al școlii, colegi, elevi. După festivitatea

Ziua Școlii gimnaziale „Teodor Medeleanu” din Ciocani: lansarea volumului *Copilăria Thaliei*. În imagini: Elena Monu și autoarea cărții, Roxana Galan.

de deschidere și alocuțiunile directorului școlii, prof. Florina Nanea, ale invitaților și ale membrilor Consiliului Local, a avut loc spectacolul artistic dedicat Zilei Școlii, prezentat de elevii școlii și cuprinzând: cântece, dansuri, epigrame, parada modei, scenete.

A urmat lansarea volumului *Copilăria Thaliei*, având-o ca autor pe Roxana Galan, profesor, consilier educativ al școlii, membru al Academiei Bârlădene. Apărută sub egida și cu finanțarea Academiei, la Editura Sfera Bârlad, cu un cuvânt semnat de poetul Simion Bogdănescu, cartea este dedicată educației prin teatru și cuprinde texte originale și prelucrate, ce pot fi jucate de elevi mai mici sau mai mari. Activitatea s-a bucurat de un public numeros; au participat colegi, invitați din afara școlii dar și o parte dintre elevi, micii artiști urmăriți pe scenă. Au vorbit despre carte și autoare: Florina Nanea, colegă și directoare; Elena Monu și Elena Popoiu, reprezentând Academia Bârlădeană; Dumitru Buzatu și Gheorghe Pricop – ambii foști colegi de facultate ai autoarei; Vasile Mariciuc și, desigur, autoarea, care a oferit cărți cu autograf celor prezenți.

Sâmbătă, 19 noiembrie 2016, Școala gimnazială „Episcop Iacov Antonovici” și Academia Bârlădeană au organizat Manifestarea omagială „Episcop Iacov Antonovici”. Prima parte s-a desfășurat în curtea școlii, în prezența unui public foarte numeros care a urmărit cu emoție ceremonia religioasă a dezvelirii bustului marelui Episcop cărturar, opera artistului plastic bârlădean Dorinel Filiche. Au rostit alocuțiuni: P.S. Corneliu, Episcop al Hușilor, preotul protopop Vasile Lăiu, av. Dumitru Boroș, primarul municipiului, prof. Elena Monu, președinta Comisiei de cultură, prof. Dorinel Filiche, prof. Georgel Bradu, directorul școlii și moderator al primei părți a festivității, precum și lideri politici locali: senator Gabriela Crețu și deputat Adrian Solomon. În partea a doua a manifestării, a fost lansat volumul *Iacov Antonovici. Viața și opera*, avându-l ca autor pe profesorul de istorie Costel Pascaru. Moderatoarea Elena Monu a prezentat programul: expunerea Roxanei Galan, care a relatat în detaliu capitolele cărții; cuvântul autorului. Au urmat intervenții din partea asistenței: prof. Dumitru Bentu, prof. Oltea Rășcanu Gramaticu, prof. Cornel Pleșu. În final, autorul a oferit celor prezenți cărți cu autograf.

Lansarea cărții *Iacov Antonovici. Viața și opera*: autorul, Costel Pascaru, Roxana Galan și Elena Monu.

Bârlad, 19 noiembrie 2016

**P. S. Corneliu Bârlădeanu, Episcop al Huşilor,
şi Elena Monu, Preşedintele Academiei
Bârlădene**

Manifestarea omagială „Episcop Iacov Antonovici” (18 noiembrie 1856 - 31 decembrie 1931)

**Georgel Bradu, directorul Şcolii gimnaziale
„Episcop Iacov Antonovici”**

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXIII, nr. 4(65), decembrie 2016, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacţional: Serghei Coloşenco (redactor şef), Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop, Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

Responsabil de număr: Elena Popoiu.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

*Academia Bârlădeană
urează membrilor
şi colaboratorilor ei
Crăciun fericit şi
La mulţi ani!*

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul domnului Teodor-Virgiliu Antonovici